Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

серлло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 2 ИЮЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 79 (8881). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленум

Селхан, 1 июле г. Грозне хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома аргIанара X пленум. «КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума итогехи КПСС ЦК Пленума соцам тIарея Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара нох. Ю. В. Андропова даьчв къамаьлацарен хьадовгIача областной партийни организацие декхарехи» пленуме доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

Доклад ювцаш пленуме къамаьлаш дир: КПСС Грозненски горкома секретара Л. П. Белогвазовас, телевиденех радиовещанех Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен комитета председатела С. М. Лагутина, Нохч-ГIалгIай яздархой Союза правлене председатела Р. С. Ахматовас, буруь деттара болхий Малгобекски управлене бурувдеттачо Н. М. Хадзиева, КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Б. К. Чатиева, НГIАССР Министрий Советерчи пачхьалкхен ихерамзлен комитета председатела В. И. Белозерова, КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мяшева, НГIАССР сердалон министра С. М. Моштаева, КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара П. Н. Громова, Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова, Наурски района «Калиновский» совхоза парткома секретара С.-А. Я. Магиева, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева, Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета ректора М. П. Павлова, КПСС Советски райкома хьалхарча секретара М. А. Арбиева.

Дийцача дешах пленумо тIайицар боаrIаш бола соцам.

Пленуме деккъа, кьиарaша КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюрона тешам белар Нохч-ГIалгIайчен идеологически кадраша, беррига коммунисташа кьахьегамхошта коммунистически ихетам балера доврIамача гIулакха шоай низаш, хьинар, гоьвзал дIалургхилара, республикана хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча керда толамаш доахаргхилара.

КПСС ЦК Политбюро

АргIанарча заседание КПСС ЦК Политбюрос дийцай укх шера 28 июне Москве хилача Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Польски Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика, Чехословацки Социалистически Республика кулгалдеча партийни а пачхьалкхен а деятелаш вIашагIкхетара итогаш.

КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Ю. В. Андропов керте латтача советски делегаце цу вIашагIкхетаре бaь болх бIарчча а бизза а тохбалбир КПСС ЦК Политбюрос.

ВIашагIкхетаре тIайийцача цхьана отталча заявлене хьагойт дунен тIарча хIанзарча хьала мах бара вежарашка йола партеш а пачхьалкхенаш а цхьоагIо йолаш хилар, тIема ихерам дIабаккхара, машар, халкъий ихерамзле чIоагIъяра хьега къа вIашагIтоха уж лоаш хилар. Цу тайпара дешаш ниттa цхьагIо йолаш кхестадар кхохкам чIоагIбеча, пачхьалкхенашта юкъерча гIулакхашта дIахо дестабилизаци еча, катастрофически тIехьле йола ядерни тIема ихерам боккхагIа хулача хана, цIаккха а хиннача тайпара гере IоадеIча хана къаьстта лоархIаме да. Шоай гIулакхашца тIема кийчо яра дакъе социалисти мехкел котьала гIертилга къайлахахьац ВIашагIкхийттача Штаташа а цхьаболча цар цхьоагIонхоша а.

Цу хьалашка вIашара хьаштдаь а шоай кхерамзле а теркалъеш, социалистически мехкий кулгалдара партийна а пачхьалкхен а деятелий вIашагIкхетаре дакъа лоацараш тIема кийчо яра даькъе цхьаккха дича а уж шоайла тIехбоалийтаргца хилар дIакхайкадар къаьстта лоархIаме да. Цар Къулбаседаатлантически союза юкъедоагIача мехкашка кхайкарал дир вай хана дунен тIара гIулакхаш кхерамеча оагIорахьа дегIаахара корта болаш а боагIача тайпара а мах бе, адамлеп оалан тIарча хьаштакка хьежжа хьакъале вьоодаш е, аьнна.

Из доал КПСС ЦК Политбюро заседание дувцача хана белгалдаьккхар, дунен тIара событеш дегIаахара укх чоалхаеча хана НАТО-на юкъедоагIача мехкаша жоп дургхиларга Советски Союз, кхыдола социалистически мехкаш хьежаш хилар. Во ца хилийтара практически гIулакхаш дарга хьежаш да деррига дуне.

КПСС ЦК Политбюро заседание ладийгIар кхыча арахьарча политически а, хIаьта ишта экономически обороними дешай дьагъехьа аьча информацешца, йоагIаш йола решенеш тIа а йийнар.

«Союз Т-9» яхача космически кема экипаж — кема командир СССР летчик-космонавт, Советски Союза Турпал Владимир Афанасьевич Ляхови (аьрдехьарвар) бортинженер Александр Павлович Александрови.

А. ПУШКАРЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ШОРТТА IАЛАШДЕ ДОАКЪАР!

ДИКАЛ ЛАКХА ЙОЛАШ

Укх шера кьы тайпа доакъар доаIаш духхьал сенажи силоси тиьо эзар тонн кийчъе езаш ба «Назрановский» совхоза къахьегамхой.

Доакъар Iалашдара лаьрхIа вIашагIъеллача отрядера механизатораш Альтий-Юртарча отделене сенаж кийчъеш боаккх.

Из кIоага чу йола цар молдавски метод балха юкъе а йоалаь. Цудухьа къаьстта боккха теркам тIабохийт совхоза специалисташа а доакъар кийчдеча хана хьекхача баьций тIоадал хила йоагIачул лакхатIех доагIех ца хилийтара. Иштта кийчъьяча сенажа дикал лакха хул. Цу гIулакха лаборатори вIашагIъеллай совхозе, Горски юртбоахама институт йистельккха къона агроном Мухиева Лиза керте а латташ.

— Укх шера Iалашдеча доакъара дикал лакха хилийтара цIенкашта йоахо ю оаха. Хаддаза тIахьожам а лоаттабеш технологи телха ца яйташ лертIа чакхдоахийт цунца дуIаденна деррига балхаш. ХIаьиле 3 эзар тонн иштта кийчъьь дикал лакха йола классни сенаж кIовгашка чуеллай тха болхлоша, — йоах царех доакхал а деш совхоза директора Беков Мурада.

ВIашагIъзабаь кеви горохи дIайийнача хьахиша баьнаш я хIанз совхоза механизированни отрядо хьокха а хьохкаш сенаж кийчъер. Кхай тIа болх беш я Е-281, Е-302 яха цхь комбайни лаьрххIа доакъар хьатIакхахьяра кийчъь итт автомашини.

Шоашта юкъе социалистически яхь а йоаржаь хьинар ца кхоаеш къахьег комбайнераш, трактористаш, шофераш.

Иштта, Е-281 яхача комбайна тIа вагIача Котиев Вахас нормагIа хьальаца йоагIар 9 гектар йолаш хIара дийнахьа 15—17 гектара тIара буц хьальац. Цо санна къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу Е-302 яхача комбайнаца буц хьоккаш воаллача Беков Iийсас а.

Царел тIехьабиса дага боалаш шоашта могар ху шоферашa а. НормагIа с йоагIараш 10—12 рейс йолаш 17 — 20 рейс ю ший Зил-130 марках йолча грузовикаца Охушмов Муссас. ХIара дийнахьа 150 процентага дIакхоачаш шоай балха нормаш кхоачашъю цунца яхье бьина къахьегаш болча шоферашa Норохоев Iалихана, Плиев Хьаммурада, Баркинхоев Абоязита, кхыбараша.

Укх шера доакъара лаьрхIа шоллагIа культураш мьаликерра хьежие узш баьцаш дIайихьа йоалашe а механизатораша аха доладу мукъадаьнна лаьтта. Царна юкъе къаьстта дика болх бу К-701 аха трактор лелаеш волча Сукиев Тухана. НормагIа аха доегIао 8,8 гектар долаш хIара дийнахьа 18—20 гектар лаьтта оах цо.

Механизатораша кийчдаьча лаьтта хIанзале 40 гектара тIа хьажкIаш дIайийнай. ХIаьта уж дIаюргьа силоса лаьрхIа 300 гектар кулача лаьтта.

С. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) комбайнер Котиев Ваха.

2. Е-281 яха комбайн воагIа буц хьалъьоцаш.

3. Механизатор Сукиев Тухан.

И. ПЛИЕВА сурташ.

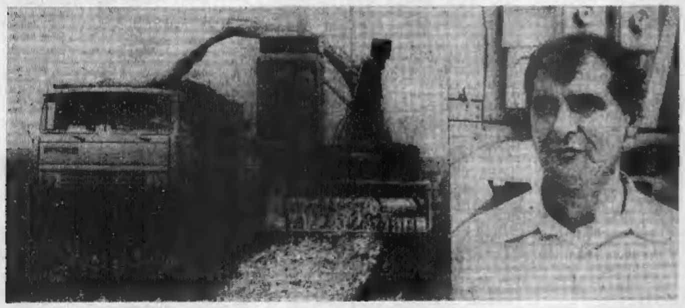

БАЛХАШ СИХДАЬД

Укх шера 1800 гектара тIара ка бола ялат чуэца деза Грозненски района «Куларинский» совхоза къахьегамхой. 1 июль хьатIаотташ беррига кхьа эзар гектар кулаш бола мукх хьекха касарех Iо а билла цох 300 гектара тIара бар аьрла баьккхаб комбайнераша. ХIара гектара тIара 26 центнер ялат доакх, планагIа дакхха дезар 25 центнер долаш.

Тхъеста комбайни ахийтта автомашини йоалл ялат чуэцаш. Къаьстта дика болх бу комбайнераша Муртазалиев Лечас, Гигиев Шахида, Вахлев Супьяна НормагIа хьакха доагIар 11,8 гектар долаш дийнахьа 20 гектара тIара ялат хьокх царех хIараш. Цар санна дика болх бу ялат оердаш боахкача комбайнераша Таомирзаев Рузьмана, Саламов Хож-Ахьмада, Висаитов Берса, Байсултанов Байсас, кхыбараша.

Деррига балхаш комплексагIа чакхдоах механизатораша Чах эргIаш даь доаллаше аха доладу мукъадаьша лаьтта. БIаь гектара тIа дIайийнаб доакъара лаьрхIа рапс.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

«САЛЮТ-7» — «СОЮЗ Т-9» — «КОСМОС-1443»:

ДIАХО НИКЪ БЕШ Я

Никъ бера управлене ю центр. 30 июнь. (ТАСС). Космонавташ Ляхов Владимири Александров Александрa «Салют-7» яхача орбитальни станце оборудованенех аппаратуранех планагIа лаьрхIа йола ресмонсерраш яра операцеш дIахо чакхйоахаш ба. Тахан уж, масала, ориентаце, пультий системага хьожаш, аккомилятораш малагIча хьала тIа я хьожаш хиннаб.

ХьалхагIа доал баь из хиллара «Космос-1443» яхача спутникаца станце тIа кхоачаьнд лехнача режимагIа цунга болх байтара эша мовхьаш. Тахан спутника лоое хьайийлай, цун борза тIа да кхо тонн гаргга тайп-тайпара мовхьаш, царна юкъе оборудовани, аппаратура, Iалман тохкамаш даран экипажа вахар Iалашдаран йола материалаш а йолаш.

Кхоана «Космос-1443» яхача спутника тIара мовхьаш Iодоахаргболаш да.

Телеметрически информаце дайнеша хьехьонхачох «Салют-7» — «Союз Т-9» — «Космос-1443» яха орбитальни комплекс дертIа болх беш я.

Новиьостий Ляхови Александрови могаш-маьрша ба.

Нохч-ГIалгIай республикански агропромышленни объединене совете

Актуальни декхараш

Нохч-ГIалгIай республикански агропромышленни объединене совета президиумо ший аргIанарча заседание дийцал республика юртбоахама производство дIахо дегIайоалалра дешаш — «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо дIадехарашка хьежжа Надтеречни района совхозашка хьайбаш леладелга дегIадоаладаре а продукци дукхагIа яккхара а де дезарий хьакъехьарча» КПСС обкоми НГIАССР Министрий Советен соцам кхоачашбара лелимах. Грозненски Сунженски районий боахамашка «КПСС ЦК Политбюрос дIадехарашка хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР колхозни совхозни производствана коллективни подряд юкъейоалаярца бувзабенна организаторски болх чIоагIбарах дола декхараш» яха республикански АПО совета соцам кхоачашбера лелимах, консерви, виноделчески, кхыйола предприятеш сомий-баьцаарий бийдали комсаш чакхьяха дIачуеца кийчъярах, органически удобренеш Iояра, доаттаяра, царех пайда эцара де дезарех, республика колхозашкен совхозашкен вегетационни хиш декхара план эсала кхоачашъеш хиларах, юртбоахама техникен минеральни удобренеши лоралга а царех пайда эцалга а товлара де дезарех.

Цу дешаех докладаш йир Надтеречни, Грозненски, Сунженски, РАПО советий председателаша А. А. Бухадиева, С. А. Ахмадова, В. В. Попова, республика кхачан промышленноста министра Т. М. Богатырева, «Консервпромэ» генеральни директора О. Р. Исламова, «Чеченингушвино» объединене начальника заместителa В. В. Цикурина, Чечингпотребсоюза председателa заместителa Ю. И. Приходько, «Чеченингушсельхозхимия» яхача объединене председателa Ю. В. Сухорукова, республика мелиораци хин боахамех министра М. Ш. Вамаштиреева, НГIАССР юрта боахама министра хьалхарча заместителa У. М. Львова, республика Госкомсельхозтехники председателa А. А. Саидова.

Дийцача дешаех Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра, пятилетка кхоалагIча шера планаш шеко йоацаш кхоачашъяра тIадерзадаь доагI-доагIаш дола соцамаш тIайийцар.

Заседание дIайихьар вар НГIАССР Министрий Совета председателa хьалхарa заместитель, республикански АПО совета председатель С. Н. Кожуховский.

Нн. Т. Ф. ЗЕМЦОВАНА, У. М. ПАЦАГОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Планаши социалистически декхараши кхоачашдеча доккхий толамаш дахарах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойза:

Земцова Татьяна Федоровнана — «Грознефть» яхача производственни объединене «Октябрьнефть» яхача мехкадьттеи гази йоаккхача управлене № 1 йолча мехкадьттеи гази яккхара цеха скважиний дебитий замерщицана.

Пацагов Умар Мовлдиевича — «Грознефть» яхача производственни объединене буруь тохара балхий Грозненски управлене бурильщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1983 шу, 30 июнь.

РЕПОРТАЖ

КIИ-МАРС ДИКА ДIАБОЛАБАЬБ

БIайха хьеж догIаш малх. Гаьнара гуш я ялат хьокхаш йоахка комбайнаш. Царна тIехьадус кийсача мугIарех дада маьккха касараш. Комбайнаш лелаеш ба Сунженски района «Путь к коммунизму» яхачен XX партсъезда цIерагIчен колхозашкара механизатораш. Цу шин боахаме вIашагIъеллай ялат чуэцаргдола комплекс, 32 комбайн юкъе а йоагIаш.

«Путь к коммунизму» яхача колхозо чуэца дезаш да 4275 гектара тIара ялат, царех 1405 гектар мукх ба. Из чуэцача болх беш я 27 комбайн, кхелинсараш кхайгонахье хьокхаш йоахк.

ХIанз Ростовера Беку бодача наькъа йисте Нечаев Александра кулгалдеча № 3 йолча мехотряда 140 гектара тIара мукх хьоккаш боахк механизатораш. Укказа уллаткаш а оттадаь бIарчча городок аьв. Технически, бытовой хьашташ кхоачашдеш йола службаш я, бIайха кхача ба, кхай тIа ю заправкаш, хин меттала мала шийла квас да. Хьалтеха доахк лозунгаш: «ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикен хьадер дукхагIен хилийта!», «Сихех дикен чуэцаргба вай 1983 шерара хьувкъам», «КПСС ЦК июньски (1983 шера) Пленуми решенеш кхоачашъергья вай!» Вагончика лена тIа хьалтеха доахк колхозо а механизатораша а тIайийца социалистически декхараш, хIара балха денна итогаш ю. Хьалхзе лелачарна хетаьь йола «молнеш» хьалтеха йоахк.

Ялат чуэцача кхай тIа пийсвелар тхоца комплекса начальник Улубаев Зайнди, парткома секретарь Ибрагимов Джалил, КПСС райкома инструктор Ведзижев Батыр.

— Селхан пхе сахьата мара болх байтанзар тхоьа хIара сайрийна делхача догIа шо, — йоах Улубаева. — Тхо ялат чуэца доладеннад 21 июне. Укх шин дийнахьа итт сахьата мара болх баьбац оаха. 130 гектара тIара мукх чуийца дьиннад тхо. 494 тонн мукх централни хьатта дIабихьаб. Кхерам бе сайрийна юха а тха болх дIа ца бахар.

Тхона хьалхашка бIарг дIа ма кховча гаьна улл дошоча каний форд. Юкъ-юкъе хьекхача михах теркаш латт дака канаш. ХьагIчаьлар цIе вымпел тIаягIа комбайн. Кхай йисте дIатIаккхачача юха а хьайзе аргIанара мул чуэцаш дIайоаллу.

— Тахан ер яха хьекха даргда тхо, — дувц Ибрагимов Джалила. — Ялат дика долтоа таре да. Керттера дар — ха дIа ца яхийтар, цудухьа барх-итт дийнахьа ялат чуийца дакхха дезаш да тхо. ХIара минутах пайда эца безаш хул. Укх шера ялат 26 центнер йолаш оаха социалистически декхар тIайийцад хIара гектара тIара 30 центнер мукх чуэца. Оаха чуийца 130 гектара тIара 35 центнер ялат даьлар хIара гектара тIара.

Тхо къамаьл деш латташ Коханов Владимира лелаю комбайн бункер а йиза сенар. Сиха дIатIаьаьллар бункера кIал ший машин Абдулаев Мовсара. Из ялатах йиза дIайихача цунна метта хьаотт Никонов Александра машин. ХIара минутах пайда эц водителаша а. Цудухьа къахьегама овсарле лакха я. Ма хулла дикагIа болх бе гIерт комбайнераш, шофераш.

Ялат чуэцача белгалбувл хьалхалаттараш. Уж ба йоккха опыт йола комбайнераш. Царгара хьоккам ийбу кхычар. Хьалхарча дийнахьа социалистически яхье котало аьнкхар цIе хезача комбайнера Коханов Владимира. 18 тонн гаргга ялат Iодоассадир цо ший комбайна чура.

Юрта боахаме дукхача шерашка къахьегаш Iоаьй по говзалгIа опыт я. ХьалхагIа тракторист хиннав. 1966 шера денз комбайн лелаеш ва. Шаккха ха аргIаш цун комбайн кхай тIа еха. Цунна эшар деш чIоагIа йоахо ю Коханова.

Иштта хьинаре къахьегаш ба комбайнераш Родионов Александр, Пономарев Владимир. 15 тонн сонгIа ялат аьрдар Родионова. Цунна шоллагIа моттиг хьожайир. ХIаьта кхоалагIа моттиг яьккхар Пономарева. 15 тонн гаргга ялат Iодоассадир цо а ший комбайна чура.

Шоферашта юкъе социалистически яхье хьалхалатт Абдулаев Мовсар. Цул дукха тIехьа ца бусаш дIадикхьэр ялат Тинаев Аллазура. Никонов Александре. Царна а нарара кара тела цIе вымпелаши аьхан совгIаташи делар. Цу хьалхалаттарий сийна централни усальбе а кхай тIа а цIе байракх айир. ХIаьта кхашка дIа-юха кхухьача стенда тIа арахийцар «молни».

Цу хьалхарча деношка дахьача толамаша деташ айдаь къахьегаш бола колхозхой хьувкъам сихагIа чуийца баккха а тIайийца декхараш толаме кхоачашде а гIерт.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

Нн. В. И. ВЫРИКОВНА, Н. М. ШЕВЧЕНКОНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАЧЕН МЕХКДАЬТТА ХИМИЧЕСКИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ БОАХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста даьгье доккхий гIулакхаш кхоагIдувларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста заслуженни боахло» яха сийлен цIи лойла:

Выриков Валентин Ивановича — СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода цеха начальника.

Шевченко Надежда Михайловнана — В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода йоккхагIйолча оператора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1983 шу, 28 июнь.

КЪАМАЬЛАШКАРА — ХЬАЛДДАЧА ГIУЛАКХАШКА

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДЕШ

Идейно-политически сакхетам лакха болаш бола керда коммунистически вахара сег хьалхдевара хьакъехьа КПСС XXVI съездо белгалдаьха декхараш кхоачаш а деш, цахаддаш терко еш лелабу МагIалбикерча бурувдеттарча управлене парткомо дуккхача къамий викалех латташ болча йоккхача коллективе къахьегамхоша интернациональни, атеистически кхетам балара болх.

Из болх тоабарца дуззаденна дешаш уттаду цехий, управлене партийни, комсомольски, болхлой собранешка, парткома заседанешка. Аллха укх тIеххьарча цкъа шера кхозза партийни собранешка, кхазза парткома заседанешка дийцад къахьегамхошта интернациональни, атеистически кхетам балара, болх тоабаре, таханарча вахара новкъарле еча ширдаьнача эуламерча гIулакхаша къовсам лоаттабара хьакъехьара тайп-тайпара дешаш. Белгалдаьхад къахьегамхой идейно - политически сакхетам лакхбара де дезараш.

Ведгала дикагIа, бернатегIа лелабаьб тха коллективе къамашта юкъера вай парте ленински политика, из бахьан долаш чIоагIдаьна советски халкъашта юкъера доттагIал, цунах даьнна берхат даьттан ченаш техкашта дIадованйтара болх. СССР 60 шу, Нохч-ГIалгIай автономе 60 шу, нохчий гIалгIайн шоай лоIамагIа Россеха юкъебаха 200 шу дизара цIейшта кийчо еча а уж деадеча а хана.

Къахьегамхой идейни сакхетам лакхбара пайда эц политически а экономически а дешара системах. Бурувдеттача балхий управлене болх беш 28 школа я. Цига политически кхетам лакхбеш худ хIара шера барх! бIаь гарга саг.

Политически а экономически а дешара школай балха хадданза тIахьожам лоаттабу партиомо, экономически дешара совето. ХIара дешаш волчун политически сакхетам лакхбара, цунна хIоаргагIа социалистически экономика йовзийтара пропагандисташа пайда эц тайп-тайпарча литературах диаграммах, технически гIирсех. Коллектива вахарца, цун балхаца айхха дувзаш дIахьо цар политически а экономически а дешар. Цо торо лу дешараш коллектива хьалхашка латта декхараш довза, уж кхоачашдеча хьинарегIа даакъа дала.

БIаь соьгIа саг юкъевоагIаш я тха коллективера идеологически балха актив. Цун юкъебоагIа «Знание» обществе лектораш, пропагандисташ, политинформатораш, агитатораш. Хьинар кхо ца деш коллективе политически - кхетама болх беш ба уж.

Шоай коллективашка къаьстта дика кхетама болх лелабеш хьабоагIа коммунисташ И. А. Атаршинов, Н. А. Галаев, Г. Г. Поцхадзе, А. З. Галаев, Б. Ф. Каганов, Н. В. Янченко, дукха кхыбараш. Цудухьа бартцхьоагIо йолаш, моллагIа хьалхашка оттадаь декхар кхоачаiаддулуш я цар кулгалду коллективаш.

Политинформатораш, агитатораш, лектораш шоай къамаьлашка, лекцешка, белгалдоах массане барт, цахилча бурувдеттарий коллектива болх толамца дIабехьа йиш йоацилга. Цар дIаккетабу бурув тоха хIандара чоалхане оборудовани, реагенташ; бурув тохара вIа иккъбола гIирс вай мехка тайп-тайпарча районашкара, областашкара хьаухийташ хилар, хIаьта из вай мехкарча дерригача халкъашта юкъе интернациональни доттагIал, вошал чIоагIдалар бахьане долга. Цуница нхьана цар белгалдоах шоай аргIана бурувдеттараш я декхарийла ца бусаш хилар, лаьттан ченаш техкараша гучадаьккха мехкдаьтта, цун продукташ, тайп-тайпарча моттигашка дIаухийташ хилар.

Наха идейни кхетам дуча балха ловкъостал ду пенгазеташа а. Тха управлене уж арахец хал-ханнахьа хIара цехе, бригаде. Пенгазеташ тIа хестабу дикагIа болх бераш, цар бехке бу шоай декхараш кхоачаш ца дераш, дисциплина телхаераш.

Пенгазеташа новкъостал ду наьха сакхетам, хьаьнала къахьегара бола цар лоIам чIоагIбара. Шоай декхар цар тоьаш дика кхоачашдедга гойтара белгалдаккха йиш я укх шера невайовзон цIейца хетадаьча районерча пенгазетий хьакаре УБР пенгазеташа хьалхара моттиг яьккха хилар.

Къахьегамхой интернациональни, патриотически сакхетам лакхбара дукха цар ду тха управлене болх беш йолча тIема ветераний совето, машара фонда гIо дара йолча комиссе, кхыйолча общественни организацеша. Вай мехка социализм хьалъеча, Даймехка кортамукъале лорвеча нарагIдаьннарех доккхаа деш. Социалистически Даьхенна дукхагIа ен-невча дIаотта, машара тIехьа хьинаре къовсам лоттабе, къона бурувдеттараш кийча хилар гойташ дика чакхъьалар укх шера 6-ча мае Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 38 шу дизара хетаяь тIема ветеранашца вIашагIкхетара сайре.

Тха коллективе каст-каста хул кулгалхой болхлошца вIашагIкхеташ политдешош, кагирхой болхлой мугIарашка дIаэцара кетаяь сайренаш Советски Эскаре гIулакх де болхараш торжественно некъабоахилга, доттагIала сайренаш, иштта кхы дIахо а. Цар новкъостал ду интернациональни, патриотически сакхетам лакхбе, социалистически вахара хьисап чIоагIде.

Къахьегамхой идейно-политически сакхетам лакхбара, социалистически вахара хьисап чIоагIдара боккха доархIам болаш да къахьача тIехьдисача гIулакхашта, оамалашта дуьхьала къовсам доаттабар. Цу даьхье дукхадар ду тха коллективе болх беш йолча профилактика совето, новкъостий судо, ший лоIамерча халкъа дружина, дезалий школанен новкъостала йолча комиссе. Форманца доацаш, даьрх хIа лелабу цу юкъарча организацеша шоай болх. Цох доккха новкъостал а ху коллективе наьха социалистически сакхетам лакхбара тIехьа партийни организацие беча берригача балха.

Гуччча тайпара чIоагIа терко еш лелабу къахьегамхошта интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара болх. ХIаьта а ала йиш яц КПСС XXVI съездо, укх шера июнь бетта хиннача КПСС ЦК Пленумо дIадехарашна хьежжа дика вIашагIтехьбаьккха из болх тха коллективе лелабу аьнна. Кхоачамбоацараш да къахьегамхошта идейни кхетам луш оаха беча балхаца, къаьстта наха атеистически кхетам балара даьхье. Ледара бу динах тешарашцара болх. Геттара кIезига хул атеизма темах къамаьлаши, лекцеши, коллективе дукха лаккера дешар дийша кулгалхойи специалисташи боллашехьа а.

ДегIаевача социализма обществе къахьегамхой дешара боерам лакхбеннача, дунен халкъашта юкъера кхохкам чIоагIбеннача хьалхашка керда декхараш оттаду къахьегамхошта юкъе идейно - кхетама болх беча ерригача идеологически актива хьалхашка. Цу балха чулоацам хила беза дегIаевача социализма общества гIулакхаш дIахо тоадара, дерригача дуней тIа машар чIоагIбара хьаштташка хьежжа, хIаьта формаш — советски, наьха таханарча хьаштташка хьежжа.

Къаьгта из хьагойт КПСС ЦК аргIанарча июньски Пленумо, «Парте идеологически, массово - политически балха актуальни дешай» хьакъехьа КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара К. У. Черненкос Пленуме яьча докладо, цига КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова даьча къамаьло.

Дег тIера къоабалъеш тIаьиццай МагIалбикерча бурувдеттараша Пленума материалаш. ХIара бригаде, цехе уж Iомаеш. Пленумо идеологически бIухошта хьалхашка оттадаь керда декхараш кхоачашдаре, идеологически, массово - политически балхацаре кхоачамбоацараш дIадахара наьнъаш белгалдоахаш ба УБР коммунисташ, беррита лаьттан ченаш техкараш.

В. ЧИРКОВ,
МагIалбикерча бурувдеттача балхий управлене парткома секретарь.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

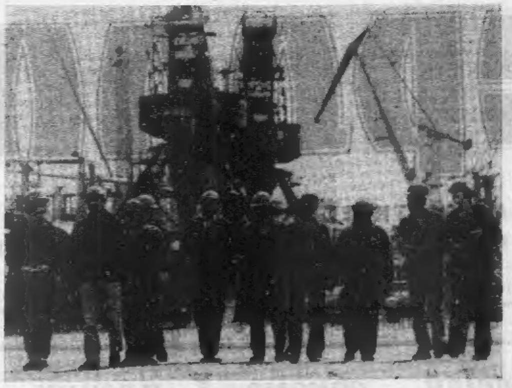

КХОАНА-ФОРДЕИ ДОДАЧА ХИНИ ФЛОТА БОЛХЛОЙ ДИ

ГРУЗИНСКИ ССР. Поккхий низ бола портальни кранаш, причалаш тIа гIолла дIа-юха лела автопогрузчикаш, дунен дуккхача мехкий байракхаш тIакхIа нехаш — иштта я тахан Потийски порт — Грузински ССР форда наIараш. Шоай профессиональни цIейна докераш цакъабаьхкаб балха дикал лакхъяран къахьегама дисциплина тоаяран тIадерзадаь дола декхараш толаме кхоачаш а деш.

Хи тIарча транспортага лоархIаме дакъа кхоач СССР. Кхачам програмин кхоачашьеча. Из декхар кхоачашдеш потийски портовикаша хьаяьII кхачан мовхьаш дIа-юха кхахьара йола лаьрхIа комплексаш, цемашта обработка яра, уж сайца лоаттадара хенаш лоацъяьй.

Карара шу доладелча дена Потийски порте гIолла чакхдаьлад 1076 эзар тонн кхачан мовхьаш, плаваргIа лаьрхIа хиннарел дукхагIа да уж. Машиннаькъа транспорт сеца лаьттара йола за 25.239 вагоно - сахьат кхояьй. Болх бу трюм-вагон ахача прогрессивни способагIа.

СУРТА ТIА: Потийски порта хьалхалатта докераш.

И. ДАВИТАШВИЛЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ТIЕХЬЕ ТЕШАМЕ ЙОЛАШ ХЬАЛКХЕЮ

Дешархой тайп - тайпара балха говзал йолаш хьалкхебара - болх лаьрхIа уйла тIеерзаль лелабу МагIалбина района Кердача Редантерча бархI шера а итт шера а йолча школашка укх тIехьарча шерашка: вIашагIьехкай юрте эшаш йола говзалаш гойташ йола угонкаш, дешархошта дIайовзийт республикера а арахьара а профтехучилищаш, юртбоахама техникумаш, вузаш, чакхйоах Даймехка тIема, къахьегама ветеранашца, дика балха толамаш доахаш болча совхоза болхлошца вIашагIбеттабалара сайренаш. Ер кхоалегIа шу да школашкарча дешархой производственни бригадаша «Алханчуртский» совхоза кхашка комсаш делаю. ДIадахача шера № 24 йолча бархI шера школерча дешархой бригадо 28 гектара тIарча комсашта гIулакх дир, 50 гектара тIара комсаш чуийцар, 120 гектара тIара Iалийга хьанмIаши 113 гектара тIара генараши гуллир, совхоза хьатта 50 тонн хьажкIаш хержар.

Цар санна совхоза кхашна дукха балхаш дир № 5 йолча юкъерча школа дешархой бригадо а. Укх шера цу шинна а школерча бригадаша договорах совхозагаре хьайицай 47 гектар комсаш. Комсашта дика Iунал деш, деррига балхаш цIена а ханнахьа а чакхдоахаш белгалбаьннаб бригадай доакъашхой: Гайсанова Румани, Аушева Хьанифа, Баркинхоев Руслан, Цуров Мустафе, Хамхоев Мальмуд, Дзаров Iалихан, Даснева Хидн, Гайсанова ПаьтIамат, Шадиев Iумар, Хамхоев Адам иштта кхыбараш а.

Цул соьгIо, шерра-шера дуккхача дешархоша чакхйоах механизаторийн комсаш делаерийи курсаш, юртбоахама говзалаш луш йола училищаци, техникумаши.

Къаьстта школаша беш болча балхах воккхий веш да, школашкара арабаьнна къона болхлой хьинаре. Дика говзал йолаш совхоза боахаме болх беш а, шоаш болча училищашкен, техникумашкен дика дешаш а хилар. Царех ба «Дошо колос» яха ВЛКСМ ЦК-а знакаши ВЛКСМ обкома грамоташи ена трактористаш Кононенко Валерий, Путоев Бекхан, комсаш лелаеча отделенера къона агроном Хасиев Альмад, чхьагIар доаккхача пункта мастер — къона коммунист Хаматханов Борис. № 5 йолча юкъерча школа директор Цечоев Къурейш, № 24 йолча бархIшера школа хьехархой Льянова Казбан, Элжаркиев Муса, иштта кхыбараш.

Тайп - тайпарча училищашкен, техникумашкен, лакхерча учебни заведенешкен хIанз дешаш ба Кердача Редантерча школашна 8—10 классаш яьхарех 47 саг.

Совхоза 8-гIа класс чакхъьйоллача 83 дешархочох, 20 саг юртбоахама говзал Iомаеча училищашкен, техникумашкен дешаш ба, хIаьта 8—10 класс яьнкха дуккха а кагий наьх мехкарийи юртерча совхозе болх беш а ба.

Юртерча школашкарча дешархой совхозашка деча балхашцара безам совбаккхара, совхозашцара школай бувзам лакхбара йоаккхо ю МагIалбина РОНО кулгалхоша, «Алханчуртский» совхоза администрацес а парткомо а.

Балха юкъе белгалбаьннача сийлен грамоташ ахчан соьгIаташи тел. дешархой автобусашца балха дIа а юха цIа а кхувл, юртбоахама техникаца, тIахьожаш дика опыт йола механизатораш а болаш, дешархой хьанкхашта бах.

«Алханчуртский» совхозо шкина а школана ГАЗ-51 машинаш еннай, хIаьта № 5 йолча юкъерча школина трактор а еннай. Нагахь социалистически яхье хьалхара моттиг яьккха класс лоамашка экскурсе е городе музее, цирке яхийта езаш хилча, совхозо духьале йоацаш автобус хулийт. Цу гIулакхаша кхы дукхагIа чIоагIбу совхозаи школаштеи юкъера бувзам.

Школашкара дешархойи хьехархойи каст - каста вIашагIбеттала Даймехка тIема а къахьегама а ветеранашца, совхоза гIорбаьннача механизатораша, вай республикерча аздархоша. Цар дувц шоай балха говзалех а, шоаш доахача толамех а, къахьегаме шийлучIа халонех а. Къоначa тIехьено дикагIа кхетаду: сага сийле къахьегамца яккха езаш хилар.

Из кхетам луш болча балха юкъе дика дакъа лоац школерча хьехархоша Льянова Дибас, Хамхоев Ахьмада, Цечоев Мусас; Даймехка тIема ветеранаша Аксагов Батырбика, Хамхоев Iаьлас, Шадиев Iаддрахьмана: каст-каста школашка ухача аздархоша Боков Ахьмада, Чахкиев СаIияла, Плиев Махьмад-СаIида, лаьттанца хьаьнала къахьегача, пачхьалкхено соьгIаташца — орденашцеи медалашцеи белгалбаьхача совхоза дикагIболча болхлоша; Гулиев Янсангире, Кононенко Ивана, Дарсигов Мусас, Льянов ТIахIира, Гулиев Мовлас, иштта кхычар а.

Вай къона тIехье — вай кхоане я. Цудухьа, вай декхарийла да дог-уйла цIена йолаш харцлургбоацаш, пачхьалкхен а балхача наьха а рузкъана тIакхуwш боацаш, хьаьнала къахьегаш, тахан лаьттан тIарча пачхьалкхенашта юкъе латтача хьалий а вай Даьхено машар бахьан лоаттабеча къовсамах а моллагIа хало тIаьттача, майралах деналахи бокаргбоацаш бола кагий наха мехкарийи хьалкхебар.

И. ПАРАХОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

ЮРТАРА ТОРГОВЛИ ДИКАГIА Е

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето ший аргIанарча заседане дийцар Назрановскии Урус - Мартановскии районашка торговли вIаштIехьйоахача долча цIенхаштгарча кхоачамбоацарех дола дош.

Цу хьакъехьа тIанийцача соцам тIа белгалду, ювцача районашка бахача наха торговли гIулакхаш деш а розничии товарооборота, юкъарча кхачан товарооборота плаш кхоачашъец в цхьадола балхаш даьд. 1983 шера 5 бетта Урус - Мартановски районе розничи товарооборотех юкъарча кхачан товарооборотех планаш 100,3 процентя 102,4 проценти кхоачашъяьй. Назрановски районе — 99,8 проценти 103,2 проценти.

ХIаьта а торговли вIаштIехьйоахача а торговлен юкъарча кхачани сеть дегIайоалаеча а цу районий советски боахамеи органий балда тIа долаш да цIенхаштта кхоачамбоацараш. Бахача наха торговли гIулакхаш дара боарам тIехьабусаш ба хIанз дIадехарели юрташка хулаш латтача социально - экономически хувцамели.

Цхьан сага-сих лаьрхIача товарооборот дегIа мела йоагIа, йолаш йолча торговли сето массаза а кхоачашдац юртарча наьха хьашташ. Юкъардешара дукхача школашка йоацаш я столовеш, из иштта доллаш а карарзаяц дешархошта хIама диара хьежаю средстваш.

Районашка хул хIара денна хоаттеш дола товараш: маьхк, цIилеторгаш, йоакарта эша цхьадола товараш дохкаш доацаш моттигаш. Торговле бокъонаш телхаелга хIанз а дIадаьннадац, торговли организацей силедашка дукха Iоаш да нала дIа цa эца товараш. ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да социалистически доалахье лораеча.

Назрановскии Урус-Мартановскии районашка торговли вIаштIехьйоахача долча кхоачамбоацараша тешал ду бахача наха торговли гIулакхаш делга тоадара тIаберзабаь леррагIа болх райисполкомаша ца беш хилара, цар халкъа депутатий юртий Советашкара, районий кооперативни организацешкара, хIаьта иштта цу система материально - технически база чIоагIъяра новкъостал ца деча боахамашкара цу хьакъехьа доагIар хьадехац.

Нохч - ГIалгIай респотребсоюз хIанз а дика хьежац юрташка бахача наха торговли гIулакхаш делга. Иштта лаьтт, хьадеха доагIар хьаледац торговли гIулакхаш тоаде дезача локерча кооперативни организацешкара, царна доагIаш дола гIо дац юртара торговли овлангара тоаяра.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето халкъа депутатий Назрановскии Урус-Мартановскии районий Советий исполкомаш, Нохч-ГIалгIай респотребсоюз декхарийла яьй юрташка бахача наха торговли гIулакх дечара кхоачамбоацараш дIадаха. Царна тIадиллад торговли организацейи предприятейи балха тIахьожам чIоагIагIа лоаттабе, хIара денна наха хоаттаж дола товараш цихаддаш дохкаш хилийтара къаьстта терко еш а районашкарча торговли предприятешта юкъе товараш дIа-юха хьежидеш а. БизагIа пайда эца беза товарий ресурсаш дукхагIа хилийтара духьа районашка товараш хьадаре, юртбоахама продукташ нехагара ийра, гIонна дола боахамаш дегIадоаладара, децентрализованни закупнаш яра йолча торонех. Ца дохкаш хьеденна товараш нехагIа дохкар вIаштIехьданихара болх хьинарегIа бе беза.

Назрановскии Урус-Мартановскии райисполкомаша, респотребсоюзо, НГIАССР кхачан промышленноста министерства тахка деза маьхк йоацаш моттигаш нийсъяллара бахьанаш, маьхк еча заводашка порядок оттае еза, шига эшаш бола болхлой а лаха, Iалашде деза оттаьча графикагIа тиканашка маьхк дIакхухьилга, значa ассортиментах а тоъал а из йохкилга.

Горисполкомашта, райисполкомашта тIадиллад бахача наха торговли гIулакхаш делга тоадара, торговле материально - технически база дегIайоалаяра задании кхоачашъяра а 1983 шера оттаь розничи товарооборотеи юкъарча кхачан товарооборотеи планаш кхоачашъяра а кхы тIа а да доагIар делга. Воахамнйи районни потребительни обществайи кулгалхошкара хьадеха доагIар чIоагIа хьадехилга а районашкарча совхозашка юкъарча кхачан товарооборота учет а отчетность а яра йоагIаш йоза порядок оттаелга.

АВТОТРАНСПОРТА БАЛХА — ЧIОАГIА ТIАХЬОЖАМ

Министрий Совето дийцар республике автотранспортах пайда эцача долча кхоачамбоацарех дола дош.

Министрий Совето белгалдир республика цхьайолча министерствашка, пачхьалкхен комитеташа, ведомствашка автомобильни транспортах пайда эцача йоагIаш йола порядок оттаеьнна правительства дIадехараш кхоачаш ца делга.

ХIанз а йолаш я эксплуатаци яра хьалаш дIа на дехка хьакъовсталаьча моттигашка транспортни средствашш дIа на уттаеш, царех бокъо йоацаш пайда нийбеш, маршруташ тIара ювлаш, йоагIаш йола путевой листаш йоацаш эксплуатаци еш йола [illegible] дукха я юрта боахама министерства ведомствашка, культура министерства учрежденешка, Нохч - ГIалгIай автотранспортни управлене, НГIАССР Госкомсельхозтехника предприятешка, «Чеченингушводстрой» гIишлош деча управлене, «Чеченингушкино», «Грознефть», «Чеченингушплодоовощхоз» объединеней, кхыча организацешка. Аллха 1983 шера май бетта республике гучаьйннхай шоаш дIахьожаьча а ца йолхаш кхычахьа а дукхагIча хане харцахьа пайда беш хинна 100 соьгIа автомобиль.

Цу дерригне а тешал ду цхьаболча кулгалхой республика правительства автотранспортах пайда эцачара тIахьожам чIоагIбе аьнна дIадехар бехктокхам ца хеташ леладеш хилара, цу хьакъехьа порядок оттаяра де доагIар ца дара.

Министрий Совето горисполкомашкара, райисполкомашкара, министерствайи ведомствайи кулгалхошкара дIадийхар шоашта кара долча боахамашка транспортни средствай автотранспортах пайда эцача оттаме а доаланза [illegible] машинаш лехкараш беш бола тоабела кхетамашца дисциплина чIагIъяьа.

НГIАССР чурча гIулакхий министерства чIоагIа тIахьожам доаттабе беза, автотранспортах пайда эцара, технически тоаль а йолаш цох пайда эцилга чIоагIа хьадеха деза.

ДИКА ХОАМАШ

* * *

Дика къахьег цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. 14030 метр бурув а тохаш, ах шера планаш соьгIа 910 метр бурув тохарах рапорт деннад цар. Бурув теха йистеяьхкай 5 скважина, планагIа яьнкха езаш хиннар кхоъ мара йоацаеча. Цар хьалхьай ялх буровой установка, пайдагIа езаш яр йиъ йолча. Ер шу доладелча дена УБР бурувдеттараша кхоьнй 123 эзар киловатт - сахьат электроэнерги, хьагул а даь «Вторчермете» дIаденнад 840 тонн тишша аьшк.

А. ТИЩЕНКО.

* * *

Укх шера массехказза хьалхара моттиг а йоаккхаш, республикански Сийлен улга тIа яьнхарех я «Октябрьнефть» НГДУ коллектив. Дика чакхдаьккхад мехкдаьттахоша хьалхара ах шу а. Хенал ши ди хьалха ялх бетта план кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера план а тIехкхоачашъяьй.

Ерригача управлене олханал соьгIа эттара дуккагIа мехкдаьтта а даьккха яхье хьалха латташ я Ервандин Клим Баласанович керте латтача цхьоалагIча мехкдаьттеи гази йоахача цеха коллектив.

* * *

Ниттa дика толам баьккхаб «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша а. Ялх бетта планал соьгIа цар даьккхад 3700 тонн мехкдаьтта, маьхала хьиккхай 170 эзар сом мах бола товарни продукци.

Массаза санна НГДУ цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш я Газиев Каит Юсуповича кулгалдеча шоалагIча цеха коллектив.

В. ДОТМАРЗНЕВ.

ЗIамигачун а кхомбелга хIара дешархьэ кертараш деххар хийна дIаьттад Грознески маьхк еча комбинате.

Укх шера духхьала хьалхарча бIа бетта 10883 килограмм хьоар кходдад коллективо, 102,9 процента кхоачаш хьалча гIуллакх дIаьшо а. Дика къахьегаш бола бIелархой дукха йо комбинате. Царех лоархIаш я сурта тIера маьхк йоттар Точиева Хьава.

Н. ПЛИЕВА сурт.

МАРХАШ — IАЗАПИ ЛАЗАРИ

Кереста а кхыча диний а доацача тайпара бусалба дино маркий бетта хIама яа бокъо лац бийсанна мара. БIарчча денош хIама ца юаш а доахаш бийсанна че хьалийзоалца хIама йинча че талхар тамаш яц. Цудухьа маркий бетта кIезига хилац, центральни республикански больница лораша тешал ма дарра, пизах беха, туберкулез, чем лазараш дола нах. хIаьта цкъаза лорий вIаштIехьдалац цар могашал юхаметтаоттае. Царна шоашта даь ца Iеш доккха зе ду цу гIулакхо производствана а.

Мархаш кховбаш бараша шоай могашал телхаю, биза болх булац, деша, салаIа йиш хилац. Iуйрийна денз боад къовлабаллалца хIама ца юаш-, хий ца молаш лийлача цамогаш ца хилча валац, цкъаза сакхетам а бой вус.

Белгалдаккха доагIа цхьаболча марха кхоабача дезадашка берашта лерттIа да хIама ца телилга. [illegible]

марха доасташ беза яхаш берашта телац.

Теркал ца дича далац хIанзарча хьалашца дIатарде гIерташ моллаша мархаш кхабар дегIа пайдане да яха къамаьлаш деяте а. Цар йоах, марха кхабаро дегI дайду, варстар дIадоаккх, вешта аьлча лазараш хилийтац. Диета лелаярах Iилмо яхачо овлантара харцду уж къамаьлаш.

Мархий бутт болабалалехьа медико-атеистически пропаганда еча хана пропаганда ерригa уйла тIайийрза хул марха кхабарах сага могашала доала зе дIадовзийтара. Бакъда, диццалийта йиш яц цу обряда идеологически оагIув хилар а. Ислама еррига кхыйола обрядаш санна цо гIулакх ду ди наха юкъе дIабоаржабара а кIоаргбара а. Дина даьша мархий бетта геттар хьинар айдаь лелабу наха юкъера шоай болх. Мархий бетта хIара сар-сарахьа тарахьашка, зикрашка, цхьаболча ди лелабеша [illegible] «тамаш бола хIамех» къамаьлаш ду

паьха дегашка дувшаргдолаш. ХIаьта из Iалаьмате чIоагIа Iатгъ динах тешаш болча цхьаболча наха, къаьстта чIоагIа Iатгъ из уж къамаьлаш, зикраш деча хана цига нийслуча бераштa. Укказа моллаша хала а хеташ дувц нах тIа-тIа динах хадаш боагIа яхаш. Дунен тIара гIулакхаш хьалха а доахаш къематден уйла яц, исламо тIадехка гIулакхаш кхоачашдаш. Йоах моллаша.

Мархий бутт чакхбаьлча кхаь дийнахьа дезду мархаш доастилга. Динах тешарала а цхьаболча динах ца тешараша а цох доархI массарел а дезагIа а цаI мара доаца а нохчийн гIалгIайн цIей.

Бакъдолчунга, Iилмо техначунга диллача дина обрядаши цIейши нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе даьржад ислам мехка баьлча. Уж цхьаккха а хIама долаш дац нохчийн гIалгIайн халкъий бокъонца бакъдолча цIейшцеи самаш [illegible] гIулакхашцеи.

М. ЦИЦКИЕВА,
Нохч-ГIалгIай истори, социологе, филологе Iилма-тохкама институтан зIамагIа йола Iилман болхло.

КАЗАХСКИ ССР. Карагандински кIора Iилма-тохкама институт — отрасле йоккхагIйолча учрежденеех цаI. Цун Iалманхоша кийтъю доагор лаккхара технологически процессаш аргахьа тоаярца юкъаэна разработкаш. ХIанзарча хинарча оборудованица, электронно-вычислительни техникаца кийчъяьча 26 лабораторе торо хулийт лакхача боараме Iилман балхаш чакхдаха. Кердача техника образецаш кийчъю лаьрххIача конструкторски бюрос. Пятилетка йоалаелча дена производстве юкъеяьккхай институтан Iилманхой 50 разработка. Цар экономически эффект 8,5 миллион сом я. ХIанз берда оборудованех балха юкъейоалаю Карагандински кIора бассейна шахташца.

СУРТА ТIА: институтан директора Iилмаи балха воли заместитель, технически Iилмай доктор, профессор М. М. Мукушев (аьттехьарвар), сектора заведующи, технически Iилмай кандидат В. Я. Новиков, лабораторе заведующи, экономически Iилмай кандидат М. К. Жумашева.

Н. ПЕТУХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Литературни оагIув

КАРТОЕВ Ювсалви

ДАЬХЕ

Нана куг санна хьо кIьаде йолаидаь,
Да санна цхьаза, цIимхара хуландаь,
Сай бIаргий бир санна хьо эза сона,
Укх къутта малволчун эггара-хьамсарагIьар —
Даьхе!

Веший дог санна тешаме йоландаь,
Йиша мо дешна къекетеш хуландаь,
Сай дегIа малхе мо хьо эза сона,
Укх сийрдача вахаре ца кхача ца мегар — Даьхе!

Езачун бIаргаш мо хьо хоза йоландаь,
ДоттагIчун оагIув мо низ телаш хуландаь,
Сай пхьаний цIий санна хьо эза сона,
Дакхзача дунен тIа хьоал боагIа икъы йоацар —
Даьхе!

ЯВЛОЕВ Микаил

НАЬНА ИЛЛЕШ

Нана ага теркадеш,
Доахаш агIа ший иллеш
Иллеш де цун ираза,
Юкцаш сийна сигале,

Дувцаш лекха Даьхен сий,
Хьуэзаш доагIа Наьсар-хий.
Нанас ага тербаду,
Маллаш бер ший хестаду.

Доккха вала хьо, са бер,
ЦIувзаргбац хьа гIайгIа кер.
Ара баь тIа лорзаргда,
Вахара иллеш довзаргда.

Хьамхуергва хьо — Даьхен во!
Хьо тераваш ез цел!
Делоргда Iа бIаргаш са,
Хьо да са дог-уйла, са.

Хьога хьажаш Даьхе я,
Даьха вай дегагIоз я.
Воккха хилча хургва хьо,
Хьай халкъ баьхан кхемаш хьоа,

Йолаш балха лекха якъ,
Фуй хоере ма дец хьона хьагI.
Фуй хоере ма дец хьона къал, —
Са-нанакх оаза хьо хьалкхал!

Хьога хьаж машена ко,
Де Iа сона, мехка гIо,
Хьога хьаж совхоза кха,
Де Iа цига доша кIа.

Хьога хьаж ферме доахаи,
Из ба хьа Даьхен боахам.
Из де кьа неллга рузкъа, —
Долаш хургвац хьо, кIаьнк, кьа,

Долаш хургва хьо, кIаьнк, сий, —
Цул йоккхагIа тIеэьлe йиш!
Завод, фабрика, лаьтта
Хьа доалехьа хург ме да.
Хьо хургва шеддолчун да
Хьа укх мехка ваккидаь.
Ираз долаш ба хьа мехк,
ТIера даьнна Iоьржа дохк.

АКИЕВА Циви

КЪИЗА УЙЛАШ ЙИТА

Нана улув хилча,
Мешар дагабехе,
Къизе уйлаш йита.

Гlаза доле береш,
Шоашта бIаргадайча,
Къиза уйлаш йита.

Иразага долхе
Наьнъеш дийла хилча,
Къиза уйлаш йита.

Петта сигала бода
Кхеххе бIаргабайча,
Къиза уйлаш йита.

* * *

Безам ба са дьаьхолле иллеш
Хургдолаш уж вай вахар хоздеш.
Безам ба са вахаре чам боаза,
Къаьнаь, мерза хилба из лоача.

Безам ба са деллийта береш
Дунен тIа хургдоацаш хIемах ихераш.

Безам ба са халагIдар тахка,
Аттачун хам хоергба сона тIаккха.

Безам ба са невцца ахаш,
Дика мел деллача лееcаш даха.

ПЛИЕВА Дебихан

ДАЬХЕНГА

Йийца яргьяц, лдаь яргьяц
Хьа хозал, са даьхе,
Ала хац сона дег чу мелдар
Сай дега ма хетта

Вакъда, хов сона лоацца ала,
Хьол хозах, ихы мохи бац.
Хова да хьа лаьтта вахар,
Алар доацаш, хова да.

Хова да хьа лакха лоакац,
Маьлха зIамараш санна.
Шаьра да хьа дIаьха наькъаш,
Кнага Iоакхаш санна.
Масса уд хьа хи тоатолгаш,
Сата уйлаш санна.
Хоза я хьа шера ереш,
Бай тIа эзза санна.

Хоза я хьа совгий бешамаш,
Наьха сибат санна,
Са дог, са уйла хьоца я,
Сай наьнаца санна.

ГIайгIане ма гIолда, адамий дегаш
Хьога бала бена,
Даим делалда адамий бIаргаш
Хьоца дог гIоздувлаш.

БУЗУРТАНОВА Моалатхан

...МОАРШАЛ ЛЕ

ХьалхахийттIача геза бетте
МуIаш лувца лоамий букъ,
Цу букъ тIара сигал къеде
Са лоам чура лаьча дукъ.

Цу кхоачача гило санна,
ДIа-са тувсаш дото кхес,
Моркашкера фос хьалькхе
Ловзадуелаш доде Эсс.

Са даьй, моаной хозал юац цо,
Веза миштаи хьаша-да,
Россецара воагIал дувцаш,
Тиркега йовх: «Маркьаба!»

Лоамашкера моаршал хьо цо,
Сергойкара безам бувц,
Амазоний курал хестош,
КIантешкара денал дувц...

Хьо ца оттар лоа-кга сона,
Эсс, са уйлаш теркве.

Ага чура денаш дол чо.
Са иллегар моаршал ла.

Хьалкхувш да цун ийллн,— але, —
Лоамашкера лаьче мо,
Сутар да из наьнъ тIа дала.
Адамаш, шун хозал го...

Цу кхоачача гило санна,
ДIа-са тассал дото кхес,
Моркашкера фос хьалькхе,
Каспе хьол хьай, кхача Эсс.

Кинагеха кийттьа́ий
ПЛИЕВ Махьмад-Сейид.

ГАГИЕВ Гирихан

* * *

Сандуха дукъ вай къьора дувнеш,
Сандуха Iетт дегашта юнаш,
Вахар миттé а дIаьха доацеш хилча?

ЦIена безам дIа-юза ме,
Вайне воашта аттагI деций,
Вахар миттé а дIаьха доацеш хилча?

* * *

— ДегIа маццаб эггара хозагIа?
— Йоккъал латташ йолча хана.
— Кхера маццаб эггара хозагIа?
— Кальяр шох хьаена хана.
— Зиза маццаб эггара хозагIа?
— Йийийна из луча хана.
— Мастам маццаб эггара хозагIа?
— Нака хьоалчагIа дача хана.
— Седкъа маццаб эггара хозагIа?
— Ниiса иикъ хьехача хана.
— Кхалсаг маццай эггара хозагIа?
— Але теркадеча хана.
— Къонах маццаб эггара хозагIа?
— Даьха баьхан лоча хане?

ХАШАГУЛЬГОВ Iиьса

* * *

Доладеннад
БIаьстан минаш:
Легаю цар,
Мура минаш,
Тховнаш тIара
Шифераш йоаш —
Аьна шийла
Хила мег, йоах

* * *

ХьалгIеттар Iам чура
Малх — цIаста чара.
Доше бар хи чура
Хьалбьккха чхьара.
Маьлха зIамараша
Iоекъим Янр Iамах, —
Цу чу хьежаш бир ез
Хьа дегIа кам-мах.

* * *

Лоамарой лаьтта безац.
Лоамарой сигала бах.
Лоамароше лаьтта ахац.
Лоамароше сигле оал.

Мархаш йоаш цорна гота.
Боахаш сигленах боал.
Кхьметтел, малха, гон тIа
Ухаш, цорна гота боал.
Седкъий дIадув цар кхошна,
Цар кхаш тIа-м бутт тIабоал.

Цу хана лаьтта алкхошна
Ший кьалхара иллн оал.
БIаьстан юкъ лаьъ цо вайна.

Безами тешами бахь.
БIаьсти ца гуш мел вар—дийна
Воллашехь а — венна оаз.

КОДЗОЕВА Дугуркан

НАНА

Хиннадий-хьогI къонзагI ди са вахара,
ТIехьер дош Iа сога аьнначуяI..
Хулий-хьогI ихы йокхагI, шерах аре
Хьоцар къаьсте со дIетайнначуяI..

Зlамига яр со, геттара зlамига,
Боарам боаца но заЛе бела яь,
Йисарий-те дунен чу цхьа майIиг,
Хьо аз ца локаш мича якай ха.

Мичай-м хоера, доазар керда чурт
Бакъда, дега лацар теша, уйлаш кхестар.
Духьаллетар массаза соне хьа сурт.
Кердача денца доладеш цхий хеттар.

ТIехьарча хана оалер Iа кост-коста
— Дийна вусанос бIаьсти йоалаш латт
Кертах кулг хьакхе со хьаьсте,
Оалар: «Ятар хилде хьа дунен чу аттаI».
Хиннадий-хьогI къонзагI ди са вахаре.
ТIехьер дош Iа сога аьнначуяI..
Хулий-хьогI ихы йокхагI, шерех аре,
Хьоцар къаьсте со дIетайнначуяI..

ЧАХКИЕВ Сайд

ВИР БАЗЕ ХЬОЖАДУ

(ФОАЛОАГI)

Виро институт чакхдаьккхадI.
(Изваморг а дуа).
Курра гон тIа го а баьккха.
Коа тIа дижа улл.
Вараш да гулдевна. хьуэзаш.
Цунга моаршал хетт,
Из, цун диплом даьккъал дувцаш.
Тевргдар ала гIерт.
Вож да уллаш.
«Хьайл хьо, — иккаш,
ГIаьле бага тетт. —
Сона дайзад дуне, вахар,
Iадма Iомадаьд.

МоаллагI балха оттаде раьза. —
Бат оазо. —
Фий!
Сона еза скажд е... база
Баьцадаарий».
Хьовз из, оарц а даьхкха геттар.
Айбу берриг низ:
Дийца, дийха. корта байтта.
Базе йода из.
Йоакхкаш, доакхкаш нениг е сом,
Дода хIара ди.
ДIанхессача уллаш диплом —
Дийшар дайна да.
Вира гонахь — бIеха мелвар.

Виро пайда оц:
Свекла, кабуц — базе мелдар
КIайллагIа дIахец.

Iа ханнахьа хьатIадоагIа.
Мух а хьекхаш ший:
Меца хьакхарч, меца доахан.
Меца гаьзарий.

ХIанэ комиссеш.
БIарчча тоабаш.
Денча базе латт.
Юхера а чай Вир кхоабаш
Хиина тоатолг хал.

«Со бехке дац! —
БIаргагуше
Даггар къарлу Вир. —
Со Вир долга шоашта ховшие.
Базе оттадир».

Вира. из деце а раьза,
ДоагIа дабар дир...
Фу деш да-хьогI из цу базе
Базха дайта Вир?

Тайп-тайпарча жанрашка къахьегаш, цу массанахьа а дика аьттув боалаш хьаоагIа художник-монументалист Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель Полонкоев Мурад.

Изобразительни искусство езарашта дика довз цун живописни сурташ, чеканка, дахчах яь скульптураш, прикладной искусства хIамаш, кхыдола балхаш.

Волх баьб цо Нохч-ГIалгIайчен кинематографе а. Иштта, цо дукха декоративни хIамаш кийчбир айна массанена дика вовзаш а везаш а волча СССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда хетадаь дола «Эсамбаев Махьмуд» яха фильм доаккхаш. Хьинаре къахьийгад цо тайп-тайпара оформительски балхаш деш а.

Цо арахьара а чура а хозаь тоьлл цIеноош да вай городе меттел, кхьмча городашка а. Доккха дика сурт да Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу ший лоIамагIа из Россеи юкъеяха 200 шу дизара хетадаь цо диллар. ХIанз а хьинаре къахьегаш ва из.

СУРТА ТIА: дахчах скульптура еш воаллл Полонкоев Мурад.

БЕРИХАНОВ Жабраил

ДУКХА БЕЗА СОНА

Дукха беза сона
Бера хана дена,
Удаш, ловзаш лийкна,
Са ваь гIалгIай мохк.
Деша эзе хало

Ца йохийтеш дега,
Ираза ваха аьнна,
Хьийзаб сийрда никъ.
Яйзай сона халкъон
Хоза оамалаш,
Даьхе хозъеш боахе
Хоза мехкарий.
Дукха деза даьна
Шийна Iодаь бер.
Иштта дукха дезаш
Кхелдаь даша вай
Халкъан эздел, оамал,
Тхона тела къоаной,
Могаш, маьрша даха,
Берри баьхан шоай.

Я вай наьна оамал,
Цийда дегIах лета,
«Хьаьшан аьнна къаьстте
Лоаттаду вай цIа.
Нагахь санна вай лаьтте
МоастагIчо лоаза ког,
Де цун кийча латташ,
Баьде, шийла каца.
Даьха баьхан йоагIе
Вала везаш ха.
Сога хьалха кхайна
Доакхаргда ез сий.
Кхевеьча къоман
Хургва йоакхо ош,
Лохкаш са мел доах,
Доакхаргда уж баьхан.

ПЛИЕВ М.-С.

КЪОНАХЧО МАРА

Къонахчо мича вуа къонах,
Йовсаро мара.
Йовсаро ворааваиц вонах,
Къонахчо мара.
ЦIаIно ба вонаш вьахкхоллаш,
Бича мо вонна.
Белан дукъ наза гх доллаш,
Бале а къона,
Вонхар кхол тамашна хозал,
ДоагIача денна.
Цар хьамгхоаб укх дунеи дозал.
Хаттал оаш: «СеннаI»
ЧIоагIбар дукъ бешаний оаза,
Бериета кхача;
Зулама наьнъеш дIаекъоаза,
Агашка ачо:
Ший заннахь деттIийта
Лургдолаш йоIа,
Даьсса цIа дезалех диза,
Йоалаьь воIа.
Елийта ага гIа нана,
Илле оаз йовхаш,
Вай кхаш цо аккийта пана
Даиндe уж оакаш.
Цхьанахза во — цхьаннега дагIац,
Царга ца кхоачаш,
Къонахий лаьегIашка бегIац,
Долаш а оачаш.
Къонахчо миштта вуа къонах,
Йовсаро мараI
Йовсаро лорорвaц вонах,
Къонахчо мараI

ГОРЧХАНОВ Бадрудин

ДОГ—ХЬАСТ МО

Лоам чу, хьуна юкъе, наже кIал
Бухбуваш ба хьаст.
Сийдеш горетте цуй хий маьча
Кер чу лоIам кхест.

Аьнна хьийдда додаш чIегарго е
Цу чур тIадам лувц.
Гуразьа миха дожедаь дола доша гIа е
Цун кхога чу луеч.

Iурра мьаьте зIамарашца ираз мале
Цун тIадоде хьийг.
БIаьхача новгъа, шераш додаш кийла
Боххабу цо фийг.

Iай е аьнки а, масса йолча хана
Цигара шоеде мехк.
КIорда ца деш иллн доахаш
Кхуркхолг массаза кхеьх.

Иштте хила везих лоат меттел,
ХIара дийна сег.
Хьаст мо хьеIа, цIена, цаммьорца
Хила дез-кх дог.

КУЛАЕВ Iадам

ХЬАМСАРА МОХК

Iалламо ховленаш кхольаш хьона:
БIарга а дега а тоам беш боа мохк;
Орга уд, дото дегI къегадеш къона,
Махо уж кIай морлаш яха дIалоахк.

Хьунаш латт, хьувкъабеш шоай аиха сом,
МутIарех, бIуховй мо, лоамаш а латт.
ХIара цу кхуркхолга тIагIолла сона
Гу делакъеиаш доа лир-селаlад.

КIоаргача чIожешка го йиш я гIалаш,
Уж бIарга мел яйнар вуваш хул цец...
Хьамсарча са мехка сибатo-м, халаш.
Кхьйола хозле а шорта тIаэц.
Кхьйола из хозле сaг на хьакхоллар,
Из хозле хьакхоллар — беркате болх...
Тон йица бIоагIий долх босешка гIолла,
Буровойш, гIа боахаш, дIатIехьа йолх.
Корашка малх къега, паргIата цIенош
Боссешка, чIожешка урагIа увтт.
Моторий иллеша дузаш да денош.
Аламо массанахь хьаьна лер ют...
Ала дац, лепаш я Iалама хозал.
Iалама хозалла бIарг хьаста мег.
Цхьабакъда, къахьегаш хьахнинвр кхозза
ХозагIа, езагIа хеташ да дог!

ГIалгIай меттала аьнкар
ГАГИЕВ Гирихан

ВАРХАНОЕВА Мовлатхан

АГА ТIАРА ИЛЛИ

Ага чу тхьейса
Улл са йиIиг,
ЙиIиг — са дог, са,
Са кIай знзаиг.

Алла хьо, йиIиг,
Алла набъеш,
Хьа нана агIа
Хьо лорееш.

Хьа нана агIа
Хьо теркееш.
Алла, сай йиIиг,
Мерза набъеш.

Вай Даьхен сенте
Латт лорабеш
Хьа сатем, йиIиг, —
Алла набъеш.

Кхерам бац хьона!
Хьежаш ба малх,
ЦIена а сигле,
Нах балха беш.

Алла, са йиIиг,
Алла набъеш, —
Даьха латт лоете
Хьо лорееш.

Лоаца сакъердаме дийцараш

БОКОВ Ахьмад

МАЛАВ ТАТАШ ДЕР?

Эггара тIехьа а квартира елар Керама. Цхьа шу дизза а Iацар из городе ваха хьаени а кхаха цIеношка квартира лаьца вагIа а.

Ара боад къоалабеннабар уж нердача цIагIа хIамаш дIачуйнхьа баьнначa хана. Квартира шолагIча этажа тIа яр. ХIамаш. Цхьаараш шоаш хила езача метте дIаоттаьяр, вовнаш дIачуьххача латтар. Сесаг парех гIийрта кIаьдъеннай ше, аьна Iойнжар. Керам геттар бийса ахача а Iе ца дувшаш вагIар. Квартира еина сов гIадвахача цунна наб аьттеха ягIацар. Бакъда, кхоана балха ди хилар а Iуррехьа тIаьтта везаш хилар а бахьан долаш Iожжар из а. БIаргаш дIа а дукшедаь бIаьннега кхачналца дагарде волавелар из. СихагIа наб кхетийта. ЦIаьхха таташ хаза даьлар, уллувча лоалахой пенах деха на кIалхарча лоалахой е тIерачар цIагIа да кхета на душ. Ше уж таташ дагардеш санна хета даьлар Керама. БIаргаш хьалекхар цо, наб кхетача дац ер аьнна. Сайзар таташ. Бакъда, цо бIаргаш дIадувшадешхехь юхадоладелар. Иштта цхьа ха яьлар, — цо бIаргаш хьалехкача таташ совцаш. дIадувшалча юхадолалуш. Таташ дечоа. телевизор чу а хьежаш цо бIаргаш дIадувшедаьд, хьадийлед гуш санна. Сома а яьнна сесаго а раьжав йоацаш хьаьттар.

— Малав уж таташ дер? — уж хьаплавгIчо дой а, шийча бе долаш санна.

ТIехь-тIехьагIа чIоагIагIа деш санна хетар таташ.

Царга ладувгIа кIорда а даь яравьлар Керам. Цхьан наIарах пIелг техар, хьайист хулаш саг ваиар. ШолагIча наIарах тата дича, цунна тIехьашкара а саг хьайист хилаизар. Ераш хIанз а яьсса я аьнна кхоалагIча этажа тIа хьалтIаваьлар Керам. ПIелг техар цхьан наIарах, шолагIчох а — цига а саг вацар. ХIаьта таташ-м хьалха санна хьахозаш дар. ИиълагIча этажа тIа ваьлар Керам. Цига а саго иаI елланзар цунна. Эггара тIехьа а пхедагIча этажа тIа а ваьнна, цо цхьан наIарах пIелг тоххашехь иаI еллаелар, малав хьо аьнна хаттар а ца деш.

Керам санна, хана ниъсенна саг вар. Йоккхо гом бе а йоаллаш, цунна дукъал лаьттар. ХIамаш хьалъухкаю мIера пенах дIатохаш воаллар на.

— Ой, ва лоалахо, кхоана дIатоха могаргбацар Iа из мIара? — аьлар Керама раьза воацаш. — Ах бийса ма аьннайий вайна.

— О-о, лоалахо! Хьачувала, довзаш хургда вай? — аьнна Керам дIачуозавир цо.

Цу минуте къаракъа шуша а рюмкаш а гучадаьлар Iоцетта. нердача квартирана лоаца а баьккха, цхьаппа рюмка дIаисолар. Цу хана цхьанне наIарах тата дир. ИиI хьайийлача вокхе саг вар латташ.

— Са береш, са дукхадахаргаш, шо дай уж таташ деараш? — наб яхетийтаца оаш. — аьнна Iолеткъар вокхе саг.

Квартиров вас бехи на бенкаар дийхар. Керамас шолагIча этажа тIара ва хьо аьнна хаьттар, цо пIелг мел техa квартираш яьсса латтандаь, мичара вера ер, аьнна хеташ.

— Со-м шолагIча этажа тIара ва. — жоп делар вокхача саго.

— Ой, со а ма вий шолагIча этажа тIара, — аьлар цецваьннача Керама. — Аз наIарах пIелг техача хьайист хулаш саг-м ваиар цига-м.

— Ай, са дукхавахарг. — аьлар воккхача саго. — со-м лоалахарча подъездера ва.

ШЕ ШИЙНА

Цхьан йоакха а е зIамига а йоацаш, юкъерча предприяте собране яр хийчъеш. ДIадахача шера баьча балхах лаьца. Лаккехьарча организаце хьанимо предприяте кулгалхо шийна тIа е вийхв. дIахьийра. доклада тIа критика хилаи еаияга. Ше аьнчар, сов чIоагIа техабеце а. ястоза тIа бий а теха. тIачIоагI а дир.

Уйланга вахар, корта бIогора аха баьлар предприяте кулгалхочун критика фу аьнна ергъа ца хоуш. ДIадаха шу дика чакхдаьккхад, кхи кхоачашъяьй, дика да кхы доза хьокхамаш а. Сенна ергъя из критика? МалагIа кхоачамбоацараш белгалдоахаргда, уж ца хилча? Вакъда, де хIама дацар. Из массехана хинна лакхехьарча хьакимо аьнар кхоачашдеш. ХIанз а кхоачашланза даргдац.

ХьатIаиваьчар собране хула ди. Трибуна тIа ваьлар предприяте кулгалхо. Коллектива нарагIа мел даьнначох дийцар цо шийна доклада тIа. ХIаьта уж массадола хIама дика дир. ТIаккха аьлар:

— Бакъда, воакъостий деррига яштта дика да аьнна ког хийцца дувша йиш йолаш дац вай! — Уж дешаш хьалхагIа аьнарел чIоагIагIа аьлар цо. — Шоана ма моттадда вай балха массадола хIама ший дерттIа да. А. кхоачамбоацараш а да вай-м. Шенхаштара кхоачамбоацарашI ХIаьта вай бIаргаш дIа а дувшадаь уж тернал ца деш Iе йиш йолаш дац. Iе бокъо яц вай, воакъостийI

Собране багIараш вIашин бIарахьежар. баламаш увзар: фу кхоачамбоацараш да уж цо дувцараш? Сага ховш дацар уж малагIа кхоачамбоацараш да. Докладчика шийна а. Иштта аьннача дийсе мегар предприяте кулгалхочо аьнар, президиуме лакхехьарча организацера векал вацагIавецаре. ший блокнота тIа цхьацца белгалонаш еш.

ШолагIча дийнахьа тIа вийхар лакхехьарча хьакимо предприяте кулгалхо. ЦIиихаро бIара а хьажа даьттар:

— Уж малагIа кхоачамбоацараш дар Iа собране дийцараш? Тхона хьайладнехьараш? Хьа-м приписка а хила мег.

Хьаинма бIара а хьежа, баламаш зеар предприяте кулгалхочо. шоттита аьлар:

— Ай хац сона-м, критика хила еза аьннадецарий Iа?..

ХАЛА БАЛА

Iуьйрийна балха ваха араваьлар Керам. Дикка ха яьлар трамвай яига хьежаш латташ. Эггара тIехьа ена хьаьттар цаI. НаIараш еллалушехь хьахезар трамвай лелхаш йолча кхалсага оаз: «Вагон парке йодаI». Трамвай ятар. балха баха сагота болча наьха бала а боацаш. Иттех минут яьннача гIолла цхьаькха ера. НаIараш хьа а йийла. ше нахах «тIаниа аьнна йиза йолга хьа а хьехха ахар на а. Сахьатага хьежар Керам. Кхы латте балха тIехьавусаргволаш дар гIуланх. ТIаккха фу дергда, миште кхоачаргва цига дIа? Машина лаца велар из. ВIаштIехьдаланзар из а. Трамвай сецача юхавера Керам. Хьалхьежар наьхъа бIoехала. Баьсса бац никъ. ХIаьта сахьат-м, из балха хила везаш дар доладеннадар.

Кхы де хIама доацаш сахьайза Керам шолагIа учреждени а деха телефон тоха велар. Ше балха тIехьавусалла а из фу бахьан долаш да а дIахайта. Нийсдоа цун балха тIехьависар. цун бехка деце а. Районе вахача хана. улицагIа нах бетталуш, «фуд-малад», «могаш-гIаьхь дий?» — яхаш вIашии деча хаттараша тIехьавоахар из балха. ГIалийтIа а да шийа бахьанаш. Учреждене багIарашкара бехк ца баккхар а дийха телефона трубка хьалльийцар Керама. «ТIува, тIувв» — лезар цу чура. Телефон мукъаш яхилга дар из. Ой, аьна хийттар Керама, цхьанвега дIатоха мича кхийнилад са ер, муйхе хIаиа яа ер? Iо а йилле юха а хьалъийцар трубка. ХIанз а мукъаш со аьлло телефоно. Трубка Iоьллаш, юхахьалъэцаш, цхьа юкъ аьнкар Керамас. Эггара тIехьа а йIаьхха Iаьхар трубка. Мукъаьннилга дар цун из. Юха а из дIалецар кхераш сихха ворнает дIакхостайир Керама. Эггара хьалхара цифра, цхьан гуш доацача кулго тIера Iокхувсаш санна хетар. Вордииг дIакхосте а яь. хьалтIайоаиккар Керама цифра, гуш доацача кулго юхаIоккхоссар. Сахьата гIоаролт а геттар сиха доалаш санна хетар. цхьан цифре тIара вокх цифра тIа.

Эггара тIехьа а учреждаиерча нахв телефон шоашта а эш аьлар Керамага. Бакъда, царна а тохаланзар из...

...Балха ди дIадоладенна сахьат даьннадар Керама болх беза учреждене Москвара телефон техача. Шуш болхар — яьлехи — дIачуэлча тIехьагIа ах сахьат даьнна мара балха дIакхоачаргвац аьлар малав из хоача саго. Балха тIехьа хIанз хиссав цо ше дIаьргда шуга.

— ТIаккха Москвера хIана бу цунах хоаш, — юхахьаттар учреждене хьакимо.

— Из а цо ше дIаргда шуга ше балха дIанхаьчача.

— Хьайл, вай гIуланх мича кхьчад, — аьлар хьакимо Керам балха дIанхаьчача.

— Москвера тохи бацин вай. балха маца доагIаргда хьахойташ. Хьадувцал хIана лоаца.

Керама дувцар лоаца дар.

— Со вахача районера телефонаш «кхаьннегара» дIайоладу, — аьлар цо. — ХIаьта вай учреждене телефон шиннегара дIайолалуш я. «Кхаьнне» тIара «шинне» тIа воалачул аттагIа хилар сона Москве вахача сай новкъостага телефон тохаш...

ЭЗДЕЛ

Цхьа гIулакх а хийдена цхьан учреждене вахар цхьа ха яха саг. Помещене дIачуваьлча, цу чу беораашка йоI агIар Из дIачувоалалашехь «лапп» аьнна хьалгIеттар йоI. бакъда, шийга Iоха баркал хилла ала а хьелехьа юха Iохайра. Ха яха саг наьнъете дIачу а ваха, учреждене начальникаца ше дена гIуланхах къамаьл а даь дIавахар.

Массехк ди даьннача гIолла шеъкхе а из вийвар цунна цу конторе. Берраша йоI ше метте ягIаш яр. «Лапп» аьнна хьалъуранккхар из.

— Iоха баркал хила аьлар ха яхача саго. йоI цу хана, юха Iохайна, ший гIанза тIа ягIе а.

Начальник волча дIачу а ваха ший гIулакх а дийца дIавахар из.

Цул тIехьагIа цхьа кIирa даьлча дар из. ЧIоагIа кIаьдъеннa а волаш райцентра йIаьхха улицагIа воагIар ха яха саг. Цун яхаа автобус гучаьлар. Цо кулг хьалтьайдича юхасоцийр аьферо автобус. цига останов на еце а. Ха яхача сага сийдаь хургдар цо. Автобуса чу йиза нах бар. цхьаннха моттиг мукъа йоацаш. ХIаьта ха яхача сага чIоагIа Iоха бевам бар. ЦIаьхха цуа бIарг кхийтар хьалхецкахьа Iохайна ягIача шийга йовзаш йолча учреждемерча йоIах. ГIадзахар из. Ер-м даьов я эздел долаш йоI, аьнна цигахьа дIатеIар. Бала а ваха цунна юкхе дIаэттар «Ер миччаре яга?» — аьнна цуигахьа дIагIаро хьалхьежар берашкье йоI. Ха яха саг латташ вар. йоI хьалгIеттаргa, цо шийна Iоха моттиг ялара сатувсаш. ХIанз а латташ веций. — аьлча санна юкъ-юкъе цуигахьа бIарг а лохкаш агIар йоI.

Шозза автобус саццалца хьалъьттар ха яха саг. Нах тIеза Iо а баьнна. моттиг мукъаялалца.

Ши-кхо ди даьннача гIолла шIаьнха а нийсвелар из берражка йоI болх беш йолча учреждене. Массаза а санна кезай хаьлай а ецна иштта кезай юха Iохайра йоI.

— ЯгIа, ягIа, — аьлар вокхо. — Вlалла гIатта а езацар. Автобуса чу а гIаттазар. хIанз а езацар гIатта.

Еха хьайзар йоI — дагаевера цунча шийна хлуг урелаьтта ха яха саг. Вонхо ше аьнначох из кхетандар моттиш тоIIазаь гIатехар:

— ХIаз, ши-кхо за хьалха автобуса чу ез увалаттар, хьо Iохайна агIар. Хье яттIачара хьал а ца тьоап.

— Iай-ий — аьнна кулгашца юхьмараш дочкъайир йоIо. ТIаккха пIелганита юкъе за дIа я хьежа аьлар: — Са фу бехк ба... Цу хана. вай дайша из хьалгIетта веза Iадал оттадаьча хана автобусаш мича яр...

Тахан—кооперациe Дунеи халкъаьшта юкъера ди

Инъ эзар гаргга тика, столови, буфеташ чуйоагІа Воронежски областа кооперативни сета. ТІехьарча шерашка областа юрташка хьалъяй специализированни тикаш: «Детский мир», «Мебель», «Спорттовары», «Дом, сад, огород», кхыяраш.

Торговле предприятеш хьалъеча хьинаре даагІа ловц колхозашен совхозашен. Каракча пятилеткагІа цар хьалъяьй 36 тика.

Областерча кооператорий балха юкъе лоархІаме моттиг дІалоац юкъарчал доацаш производственна участие болх беча юртарча къахьегамхоашта гІулакхаш даро, 148 автотика хІара денна кхашкеи фермашкеи йолх.

СУРТА ТІА: Нижнедевицки районни потребительски общества председатель Н. И. Федянинов (аьрдехьара хьа кхоалагІвар) «Марея жІовн» яхача колхоза шофера С. А. Гончарова йіцача «Москвич» яхача автомашина ловзка боаккхаш ва.

В. КОЖЕВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

МИШТА САЛОІ БЕРАША...

Ахка бераша салоІа ха я. Цудухьа дешара шу чакхдаьлча берашна салоІийта, унахцІено тоаяйта, мукъа ха пайдане хургІолаш царга дІалхьийта дагакъа школашка болх беш хул пионерски лагераш а берий унахцІено тоаяра майдаш а.

Ахкан хана Назрановски района школашка болх беш хила езаш яр 28 берий унахцІено тоаяра майда. ХІаьта царех вурийтта берашта кхачаь луши цхьайтта кхача боаццаш хила езар. Из бегтайдаькхкха 1982 шера 3 декабре ше тІайийнача решене тІа Назрановски райисполкомо. Дий-таьш хз ишта?

— Июнь бетта районерча школашка болх беш яр 28 майда, бакъда, царех цхьаккха берашта кхача луш яцар. — Йоах цу майдашка кхетама болх дІа мишта хьу тІахьожам лоаттабеш йолча районо инспектора Г. И. Ревинас. — ХІаьта июль, август бетташка болх бергбоацаш дІакъайлай 21 майда, болх беш хургья — ворхІ.

Уж дІакъайлай берашта эшаш дола ловзараш, царна дІабала кхача лоаттабе ахча ца хиларах, аьлар Г. И. Ревинас.

Малаь-те берий майдашка эшаш бола кхача лоаттабе. эшаш дола тайп-тайпара ловзараш Іалашде дезар? Иа хаттар дир вз Назрановски райисполкома председателя заместителга Х. Я. Мальсаговайга:

— Ахкан хана берий унахцІено тоаяра эшар Іалашдеча даакъа лапа дезаш я школаш шоаш, царна шефство делаеш йола предприятеш, берий дай-ноаной.

ХІаьта укх шера 19 мае Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето тІайийцача сопам тІа в. Мальсаговас ма аллара, дІаязлаь да унахцІено тоаяра майдашкарча берашта луча кхачах, кхычох дІадодар школай шовй, царна шефство лелаеча предприятей, организацей, дай-ноаной средствах хила деза.

Кхача а душ берий унахцІено тоаяра майда хила еза Назранерча № 2 йолча школе, аьнна дІаязаь да райисполкомо тІайийнача решене тІа. Цу школе хилар со. Майда болх беш яцар, хинна а яц.

— Эшаш йола тоопнаш яц тха. — аьлар школа директора С. Арсельгова.

— Школана шефство лелаеча предприятегара — триотажни фабрикагара, берий дай-ноанойшкара гІо дайхадарий оаш? — аьнна хьаттача:

— Дийхадац, — аьлар цо.

Хьагучох, берий ахкнара майда болх беш хилийтара дукха сагота в хиннабий-те цига?

Назранерча № 1 йолча школа кхетама балха йолча организатора Р. Арапхановас аьлар:

— Тха школе берий унахцІено тоаяра майда яц, цу гІуланха лаьрхІа помещени ца хиларах.

МалагІа помещени эзи-те цу гІулакха, цу школе хила езаш йола майда берашта кхача бале безаш а ца хиннача?..

Кхыча тайпара сурт да Яндарерча бархІшерарча школе. Цига салоІаш дар 1—5 классашкара 50 бер. Майда кхача луш еце а, сакъерламе дІахьу бераша салоІа ха. ІуйрийНа итт сахьат даьлча хьадаьхка бераш делхьеш тІехьагІа сахьат даллалва цига хул. Берашца болх беш я шиъ воспитатель, цар кийча а еш чакхйоах дикагІа илли алара, халхар дара конкурсаш, беседаш, дешха а доаш хаш эеш книжкаш.

Аз лакхе белгал ма даькхара, районе хила езача 28 берий унахцІено тоаяра майдах июль, август бетташка болх беш хургья ворхІ: Экажкъонгий-Юртарча № 2 Плиевски № 2; Яндарерча № 1, Гамурзиеварча № 2 йолча, Барсукински юкъерча школе, Іаьлий - Юртарчеи Яндарерчеи бархІшерарча школашка. ТІаккха фу деш хургва-те городерча школашка дешаш дола бераш? Хоаш яв дий. Назране болх беш пионерий ЦІа, къоначa техникий станци йолга, бакъда, цар ваз хургбаш Назранерча школашка дешаш мел дола бер чулапа, алхан ха сакъердаме царга дІалхьийта.

Болх беш хургйолча ворхІ майда гІулакхаш мишта леларгда? Районо заведующе А. Р. Ужахова дуви:

— Цига бергба кхетам балара болх, хургда мел эшаш дола хьадаш, кхача лоаттабергба. Вешта аьлча, берашта цига дика салоІара мел эшар вІаштІехьдоаккхаргда.

Со цига хиначa дайнахьа Г. И. Ревина цу майдашка болх беш хургболча воспитателашца семинар чакхйоаккхаш яр, воспитателашна цхьана йийцар берашта кхетам луча лостамагІа хургйола мероприятеш.

Теша безам ба цу ворхІ майдах тІа мукъагІа болх дикка дІалхьоргхиларах, кхычахьа вІалла беш беце а.

С. АРЧАКОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

2 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа культурай салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Шера а са хьамсара Даьхе» яха радиоконцерт. 11.00. Йоккхача тенисах йола спортивни яхьаш. 16.00. «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш» яха лекци. Тема: «СССР Кхачен программе — парте хІаьзарча аграрни политика керда этап». 20.00. «Коммунизмага бодача наькъа тІа да тхо» яха кинофильм.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.00. Болх беш я «УнахцІено» яха клуб. Заняти парке хул. 10.00 Болх беш я кинодезарий кинолабаратори. 11.00. Парк. Болх беш я берий аттракционий майда. 14.30. Болх беш я «Хьа къахьегах — хьа лакхдле» яха радиолектори. 19.30. «Мехка къона цай» яха беседа. 19.30. Халхара зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб. 20.30. Баьццара театр. Болх беш я «Ер бІаь шу дІадолалуш» яха кинолектори. Гойтаргда «Маркс, Росси, СССР» яха документальни фильм. 21.00. Баьццара театр. «Коммунисташи замен» яха политически кинохьокхар.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 12.00. Болх беш я машиннаькъахой революце, тІема, къахьегома сийлен халкъа музей. 14.00. Болх беш да «Къона денинец» яха берий кинотеатр.

Химикий культура Дворец. 11.00. Шахматно - шашечни турнир. 12.00. Саг йоалаяраяхара торжественни регистраци яр. 18.00. «ГІаьлено ду зулам» яха беседа.

3 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа культурай салаІарен парк. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Даьхех дола иллеш» яха радиоконцерт. 11.00. Йоккхача тенисах йола спортивни яхьаш. 16.00. «СССР — съездагара съездага» яха устни журнал. 17.00. Нохч - ГІалгІайчен паччахьалкхен филармоне струнни квартетен солистийн концерт. 20.00. «Коммунизмага бодача наькъа тІа да тхо» яха документальни фильм.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. Парк. 9.00. Болх беш я берий аттракционий майда. 11.00. Кинотеатр. Болх беш я «Фаьлгийн приключенейн дувен тІа» яха кинoклуб. Гойтаргда «Максим Перепелица» яха художественни фильм. 14.30. Болх беш я «Са мохк — са республика» яха радиолектори. «Сона йоаз дешай кийбат» яха беседа. 15.00. Библиотека. «Коммунизм хьалъеча КПСС роль йийлар» яхача книжкай выставка юкхера беседа. 19.30. Халхара зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб.

ПОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Политически деятелa хетар

«МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНЕХ ХИЛА ЙИШ ЯЦ АТОМНИ ТІОМ БУ МОТТИГ»

ЦІаккха ца хиннача тайпара шербениоб хІана ФРГ ядерни тІема кхерана, мехка территоре тІа американски «першингаши» тхьанаш дола ракеташ оттаяра дукъаьдарча къовсамхой болем. Цу бохана юкъе даакъа лоацаш ба тайп-тайпара хилар йола, дукъ-духьча социальни тІоанех бола нах, коммунисташи социалисташи, христианаши а парте боацараш а. Дукхача хІаман уйла ен болча деталаша кхетаду митта герз тІатохара политики кхоачашъярах боалла кхерами цунах даргдоли зулами.

Цунна дуладенна АПН цхьадолча даькъе лоац а ль йоийолхи ФРГ воаташ болча политически деятеле, СДПГ правлене члена Оскар Лафонтена «Штерн» яхача журнала енна интервью.

— Господин Лафонтен, дукха за йоацаш заявлени йир Іа, хьалаш Германе Федеративни Республика НАТО член йолаш йиса йиз кхоачаргбоацача доаллаш хитт аьнна. Іа Іоттар ю цу гІуланха правительствана меттал. социал демократашта а. ХІана а иштта лерхІаш дий хьо?

— Сенца бакъда, бокъонца лаьрхІача, аз хийцаац сай позици.

— Маца, малагІча хьалаш ка тешаме доацаш хургда ФРГ малхбузехьарча оборонительни союзе даакъа лаьцаре доаш? Нагахьа санна — «Першинг-2» яха гаьна ткъа яра иза юкъара бола хьалхара американски ракеташ дІауттае йолайой укх шера гурахьхе а хургдий из?

— Рейгана администраци хургдар хилла хьогІ аьнна дІатессай разрядка политика, хІаьта атомни тІом хила а тарлу цу тІем тІа коттовла йиш а я аьнна дІа а кхайкадаьд. ХІаьта США оборона министра Каспар Уайнбергера дІадех тІом кхыча фронте хьолта — Польша районе, нагахьа санна сийлаь-Іокхьча державашта юкъе вІашдухьленаш хилар бахьан доаш Персидски заливе из эккхе. ГІулакх иштта отте а иштта толхаерга йий ФРГ кхерамале.

— ФРГ тІема блока юкъе даакъа лоацилга КІайча цІенна доал деш малле кхоча дешаца дуладенкадий-теш?

— Дац. Со зогдоахаш ва Америке бахача наха миттча тайпара даь а шоаш де лерхІар дерга. Ховш да, духхатІа болча США гражданаша Рейгана герз хьадара политика а атомни тІем тІа коттовла йиш а яхаш цо дувцараш а тІаьццаш ца хилар.

— НАТО яьн даьгъах льттача решенека критика ен болча социал-демократашта хьалхоацаш а «тІоеши кхоачабоалаш кийча ца хиларах (США нагІорахьара — ред.) йола хьа теззис. Парте иулгалхошта а хІаьта иштта духхьагІа болча хьа коллегашта а хетачох, бокъонца йола ФРГ кхерамале Іалашъе йиш а алкха малхбузехьарча альянса гена чу, хІаьта ВІашагІкхийттача Штаташта духьала а латташ цхьаькхла дича а де йиш йолаш а дац из хІана.

— НАТО тешанах вартвоацаш бола даьла ди бац, из де дагалаьцар кхоачашдара йола средство а. Из да КъулбаседаатлантическиблоК вай кхерамаленна гарантировать де дезаш я дилга. Из кхерамале тІакхетаргьяц, дукхьал эшалургья, нагахьа санна вай кхыметтел, уйла е ха ца юташ сиха СССР территоре тІа кхоачаргйола а цу наькъаца Малхбузен Германех атомни тІом латтаргбола моттиг ергйола ракеташ лаьттаи кІал дІанийсъяь аьнна.

— Хетий хьана хІанчул тІехьагІа хургйолча СДПГ съездо ФРГ ракетин герз тІатоха дезаш хилар чІогІіде мег аьнна?

— Сона хетадала йиш а яц, хІана цига долаш долчунга диллача а ядерни герз дукха хилара даькъе хьалхара моттиг лоацаш болча мехка ядерни герз кхы а тІатоха СДПГ раьза хургья аьнна.

— ХІаьта из-м хоаш ма дарий 1979 шера Берлине хиннача СДПГ съезде а.

— 1979 шера йоацаш яр Рейгана правительство а Советски Союза духхьал экономически политически тІом яхайкабара даькъера цо дІадехараш а. Цу хана СДПГ лийрхІар дар, ОСВ-2, арсаштеи американцаштеи юкъера стратегически герза доазув оттадирах долча договора ратификаци ергхилар.

— США ракеташ Европе дІанийсъярах болчи кхерамо кхоачаергйий-теш Советаш шоай ядерни потенциал кІезиг ца йича яргбоацача?

— Укх вай ядерни герза процесс сов дукха йолаш долча дунен тІа цу тайпарча кхерамо герз ІодилІа дезача отторгба аьнна хетар доаш доацар да. Из прием цхьанна лоархІаме ца хилар хьахьокхад тІеххьарча тхьаь иттех шера герза тІаьхьожам лоаттабара хетаьча ерригача переговораша. ЗІоллагІа прехпринимательски гІулакх царх аьнна дохаргда нагахьа санна менеджера цу тайпара рецепт юкъейоаллийта. Ховнъа дале а, иа правительствашта доагІаш хац. Са безам ба уххаза 1937 шера дебаташ йолаш Фриц Эрлера даьча къамаьлацара дешаш довладе. Цо аьлар, хІалакдара техника хІана болаш болча боарамагІа бухсоацача кхаьчача цхьана лоархІаме а дац атомни боеголовкай духхилга диллача мала хьанал тІех ва яха дош. Нагахьа санна шинна а оагІоно вІашн хІалакъеш хилча, вІалла башха а дац пайда ца эшаш дисача атомни герза запасаш хьаи территора тІа духхагІа юсаргьа.

(АПН).

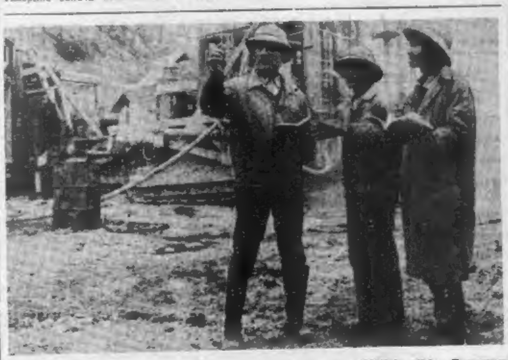

СРВ. Советски Союзеи Вьетнамеи производственни коллективашта юкъера интернациональни социалистически яхь толаме дегІайоагІаш хилар республике халкъа боахам хьалбара лоархІаме фактор хинна дІаэттай.

Цо гІо ду «Хоабинь» яхе Іаьржача хи тІара гидроузел, «Монгзыонг» яха шахта, Фалай яха ТЭС. Цlеча хи тІа гІоала тхлаз «Тханглонг» яха тІий санна йолча советско - вьетнамски цхьана гІулакхаш лелара лоархІамега гІишлошка балхаш дара шоашь шоай хашата кхоачашъяра.

СУРТА ТІА: Ереванера горный мастер Г. А. Моисесян, бурильщикий бригадир Нгуен Ван Бинь, участки начальникa заместитель Тао Хоанг Бад Іаьржача хи тІа дешдола балхаш дувцаш ба.

В. ЯЦИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Транспорт лелача новкъа йодача транспортни средствал автомашина е мотоцикл хьалхаяккхa лаьрхІача хана водителa наькъашка лелара бокъо шийса кхоачаш ца яр чІоагІа кхераме хІана да. ХІанал вз кхераме? Цигадале, водителa шийн транспортни средство ше водача оагІоракьа йодача транспортал хьалхайоаккхача хана гарга кхоачаш латташ духьале автомобиль йоагІаш хила тарлу, цудухьа духьала йоагІачун водитель е шийн машина юхвоза езаш е гаьнна аьттехьа оза езаш хул, бокъо йоацаш духьала воагІача водителa ничъ а бита.

Цхьабакъда, духьала йоагІа автомашина сов йоккха ларарах вз юстара оза ца тарлуш а нийсту.

Массехк ди хьалха Грознера Советски яхача юрта бодача новкъа 27-гІа километр йолча кхаьча водаш Грозненски районерча Чири Юртара «Жигули» яхача автомашина водителa Х. С. Абдулаева цийн машина ше водача оагІоракьа йодача машинал хьалхаяккха а вен ва грузовика тІатехай. Цига доккха зулам хинна: шин саг веннав, цхьан сага човнаш яьй.

Грознерча Ленински районa Балтийски улицагІа водаш «Волга» ГАЗ-24 яха № 72—89 ЧИП йола шийн машина водителa Н. И. Колосова духьала транспорт узача новкъа а вьына духьала йоагІача «Москвич» яха автомашина тІатехай. Цул тІехьагІа цигара ведда дІаваха. ТІаккха цхьа километр дІахо вахачуа тІехьагІа наькъа йисте ерзІача гаьна автомашина тІатехай, цигга автомашина еха а еха кхы дІахо яха йиш йоацаш седай.

Шалински районерча Керда вахар яхача юрта Центральни улицагІа водаш А. З. Абдулкадырова «Ява» яха мотоцикл тІатехай духьала йоагІача грузовой автомашина. Из хиннай «Сельхозтехника» межрайонни объединене автомашина, цун водитель А. Г. Тасуев а волаш. Цу аваре мотоцикл вехнаш хиннар а цун пассажир а боабаьб.

Наурски районе бийсана Моздок — Кизляр яхача наькъа 395 километр йолча кхаьча корта бохабу малар мелна а волаш водаш Калиновская яхача станице вахаш волча водителa Ш. Атаева шийн «Москвич» яха автомобиль тІатехай водитель А. Н. Ткаченко а волаш духьала йоагІача Наурски «Сельхозтехника» мукъ кхухьача автомашина. «Москвича» водитель лова а ваь больнице вихьав.

ДІадаьнача кІирагІа (23—30 июне) республика наькъашка 46 авари хиннай, цига 6 саг веннав 15 сага човнаш яьй.

НГІАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДЕША ДУВЛА!

РСФСР ЦСУ
УЧЕТА МЕХАНИЗАЦИ ЯРА
ГРОЗНЕНСКИ ТЕХНИКУМО ДІАКХАЙКАДУ

1983—1984 дешара шера дийнахьарча а заочни а отделенешка 8 а 10 а классаш яьккхай дешархой деша хьалйоаха хилар.

Дийнахьарча отделене укх специальностегІа:

1. Техник-электромеханик.
2. Учета механизаци яра техник (10 класс яьккхараш мара эцац).
3. Промышленни учета бухгалтер.

Заявленеш хьанйю 1 июне деиз 14 августага кхаччалца 10 класс яьккхарашкара, хІаьта 8 класс яьккхарашкара 1 июле деиз 31 июлага кхаччалца.

ДІаэцара экзаменаш: 1-ча деиз 20 августага кхаччалца.

8 класс яьккхарашкара: эрсий мотт (диктант), математика (дувцаш).

10 класс яьккхарашкара: литература (сочинени), математика (дувцаш).

Заочни отделене (10 класс яьккхараш мара дІаэцац) укх специальностегІа.

1. Промышленни учета бухгалтер.
2. Учета механизаци яра техник.

Заявленеш хьанйю 3 мае деиз 10 августага кхаччалца.

ДІаэцара экзаменаш:

1-ра поток: 10-ча деиз 20 июнага кхаччалца.
2-гІа поток: 10-ча деиз 20 июлага кхаччалца.
3-гІа поток 10-ча деиз 20 августага кхаччалца.

ДІаэцара экзаменаш: литература (сочинени), математика (дувцаш).

Кхычахьара тІабаьхкараштa общежити лу.

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова проспект, 8; телефонаш: 3-56-39; 3-54-74; 3-58-33.

Техникума дирекци.

ДЕША БОЛХАРИЙ ТЕРКАМГА!

Академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта институто дІакхайкаду 1983 шера 1-ча курсе РСФСР вузашка конкурсе боацаш деша болхача НГІАССР-е ба а баь юкъера дешара заведенеш чакхъяьхача кагирхошкара деша дІаотташ луш йола экзаменаш дІаэцилга

Московски юртбоахама академи — агрономи.
Московски ветеринарни академи — ветеринари.
Кубански юртбоахама институт — сонаш-баьццараш лелади комеаш лелари.
Краснодарски политехнически институт — маьлттари, макаронни, кондитерски производства технологи; консервировани технологи.
Къулбаседа-ХІирий университет — правоведени.
Астраханьски медицински институт — дарбан гІулакх, педиатри.
Кубански медицински институт — дарбан гІулакх.
Ставропольски медицински институт — дарбан гІулакх, стоматологи.
Башкирски медицински институт — гигиена, санитари, эпидемиологи.
Къулбаседа-ХІирий медицински институт — дарбан гІулакх, педиатри.
Пятигорски фармацевтически институт — фармаци.

Заявленеш хьанйю 27 июне деиз 31 июле кхаччалца, деша дІаотташ луш йола экзаменаш — 1 августа деиз 20 августа кхаччалца.

Нохч-ГІалгІай Министрий Совета 1983 шера 23 июнерча № 328 йолча сопамга хьежна РСФСР Минвузо медицински фармацевтически институташна хьалгьоастаь моттигаш республика районашта дІайийкхай.

Мехкдаьтта института приемни комиссе медицински фармацевтически институташка деша болхарашкара документаш хьаэц шоашца горрайисполкомий направлени а йолаш мара.

Ца кхетар хатта мегаргда телефонаца: 2-16-15.

Института адрес: 364902, г. Грозный, ГСП-2, Революце проспект, 21. Приемни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ИЮЛЬ
II ПРОГРАММА

19.35 — Кооперацие болалошта хетадаь концерт.
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».

РАДИО

2 ИЮЛЬ

7.30 — Передачай программа. Хеттамах бола хоам.
7.35 — «Доскъарни Іалашдара — хаддаиза теркам» (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — Хоамаш.
10.15 — «Обществои закони» (гІалгІай меттала).
10.35 — Музыкальни антракт (гІалгІай меттала).
11.00 — «Къонах» яха радиовыпуск.
11.30 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» яха радиожурнал.
12.30 — «Вай доттагІ — Іалам» яха радиожурнал.
13.00 — «Социалистически яхьа дивамни».
13.10 — Музыкальни антракт.
15.15 — «Къоначаш оазаш» (нохчий меттала).
15.35 — Реклама.
15.45 — Кооперации болалошта наьрдІа концерт (гІалгІай меттала).

УКВ

18.00 — «Эрсий кханнаш» яха радиопостановка.
18.37 — Кокановский Игора стихашта дакъа иллеш.
19.16 — «Жеро эш» яхача спектаклa монтаж (нохчий меттала).
20.13 — Тха музыкальни галерея (Ашареш дІаоал Муслимова Лейлас).

3 ИЮЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.36 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хета ашараш».
11.20 — КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленума решенеш — вахаре! «Бригадни подряда маршруташца».
11.35 — НІиранденна музыкальни программа.
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск.
16.30 — «Къона тІаьхье» (нохчий меттала).
18.05 — «Ашарашца доттагІал долчарна» хетадаь концерт (нохчий меттала).

[illegible]

18.00 — «ХХ бІаьшерен ритмаш» яхача цикльара передача.
18.46 — «Безама навгъаш», Спектакла монтаж (нохчий меттала).
19.45 — «Ашараш дІаоал АйдамироевгІар Маликаси Аймани.
20.23 — «Ваьысагара вайсага» яха концерт.

Хоаттам

Тахан республике гІоллех Грозней кІеанг-дукха мордхаш а йолаш йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегаре температура республике 28—33, Грозне 31—33 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Гройный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-37; редактора заместителa — 2-85-07; жоьпалхама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехаташ — 2-56-87; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттеи деношка

СФ00168. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3457.